

โครงการอบรม “ผู้ตรวจสอบกิจการชั้นพื้นฐาน ยุค 2025”

การประเมินผลการควบคุมภายใน
และการวางแผนการตรวจสอบกิจการสหกรณ์

วันศุกร์ที่ 19 กันยายน 2568

ณ อาคารฝึกอบรมส่วนกลาง ชั้น 3 เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร

อรุณี วงศ์ราชน
กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

2025

อดีตผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินสหกรณ์

อรุณี วงศ์ราเชน

การศึกษา : ปริญญาตรี

: บัญชีบัณฑิต (สาขาทฤษฎีบัญชี) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
นิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปริญญาโท

: รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประกาศนียบัตรบัณฑิต : การวิจัยทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประวัติการรับราชการ

: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 2526 - 2564

กรณีพิเศษ ได้รับอนุมัติจาก สำนักงาน ก.พ และ อ.ก.พ. กระทรวง ให้ต่ออายุราชการ
หลังเกษียณอายุ 60 ปี บริบูรณ์ ต่อเนื่องอีก 2 ปี (ปีงบประมาณ 2563 – 2564)

ปัจจุบัน

: ข้าราชการบำนาญ อดีตผู้เชี่ยวชาญ
ด้านวิเคราะห์ภาวะเศรษฐกิจการเงินสหกรณ์

บทบาททางสังคมด้านสหกรณ์

- กรรมการอำนวยการ สอ. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำกัด 18 ปี
ปัจจุบันเป็นรองประธานกรรมการสหกรณ์
- ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการความเสี่ยง ชุมชนสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด
พ.ศ. 2564 - ปัจจุบัน

พระราชดำรัส พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

“... ต่างคนต่างมีหน้าที่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า
ทำเฉพาะหน้าที่นั้น เพราะว่าถ้าคนใด ทำหน้าที่
เฉพาะของตัวเอง โดยไม่มองไม่แลคนอื่น งานก็ดำเนิน
ไปไม่ได้ เพราะเหตุว่างานทุกอย่าง จะต้องพาดพิงกัน
จะต้องเกี่ยวโยงกัน ฉะนั้นแต่ละคน จะต้องมีความรู้
ถึงงานของผู้อื่น แล้วช่วยกันทำ...”

ความตอนหนึ่ง ในพระราชดำรัส
พระราชทานแก่คณะบุคคลต่างๆ ที่เข้าเฝ้าฯ
เนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา

๔ ธันวาคม ๒๕๓๓

การป้องกันทุจริตในองค์กร

สามเหลี่ยมทุจริต (The Fraud Triangle)

- ไม่มี / มีระบบการควบคุมภายใน แต่มีจุดอ่อน
มีช่องโหว่ / จงใจไม่ปฏิบัติ

- ขาดระบบการตรวจสอบ / ขาดระบบการกำกับดูแล
- ขาดการบริหารจัดการที่เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ
- ใช้ตำแหน่งหน้าที่โดยมิชอบ
- ไม่ลงโทษ / ลงโทษไม่คุ้มความผิด
- ได้ค่าน้ำร้อนน้ำชา หรือตามน้ำ

โอกาส
กระตุ้นให้กระทำผิด

ต้องการ/
กดดัน

- จำเป็น / เดือดร้อน มีปัญหาด้านการเงิน
มีภาระหนี้สินมาก ภาระครอบครัว ติดการพนัน
ติดยาเสพติด
- ทะเยอทะยาน อยากได้ รสนิยมหรูหรา
- กดดันจากผู้มีอิทธิพลเหนือกว่า
- ผู้บริหารไม่ให้ความสำคัญ ไม่ได้รับความเป็นธรรม

เหตุผล
สนับสนุน

- ขาดคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ
- หาข้ออ้างในการกระทำผิด คิดว่า
ไม่ได้เป็นสิ่งร้ายแรง ใครๆ ก็ทำกัน
- มีทัศนคติในทางที่ผิด
- ทำงานมากไม่คุ้ม
- ไม่โกง ขวยเขินก่อน

รายงานวิจัยทุจริตการควบคุมภายใน ธนาคารกรุงเทพพาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) พ.ศ. 2539

กรณีศึกษาการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับระบบการควบคุมภายใน โดย จารณี วงศ์ลิ้มปิยะรัตน์

ปัญหาการทุจริตกรณีธนาคารกรุงเทพ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ปี พ.ศ. 2539

- เหตุจูงใจของการทุจริตตามกรอบแนวคิดสามเหลี่ยมการทุจริต

ปัจจัยด้านโอกาสการทุจริตเกิดจากการใช้อำนาจในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูง นายราเชล ลักเสนา อดีตที่ปรึกษากรรมการผู้จัดการใหญ่ และนายเกริกเกียรติ ชาลีจันทร์ กรรมการผู้จัดการใหญ่

- จุดอ่อนของระบบการควบคุมภายใน

ข้อบกพร่องของระบบการควบคุมภายในด้านการปล่อยสินเชื่อโดยไม่คำนึงถึงหลักประกันตามเกณฑ์ของธนาคารแห่งประเทศไทย รวมถึงการปล่อยกู้โดยมีการประเมินราคาอสังหาริมทรัพย์มากเกินไปจนเกินความเป็นจริง อีกทั้งธนาคารกรุงเทพ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ไม่สามารถดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงได้ตามที่กฎหมายกำหนด

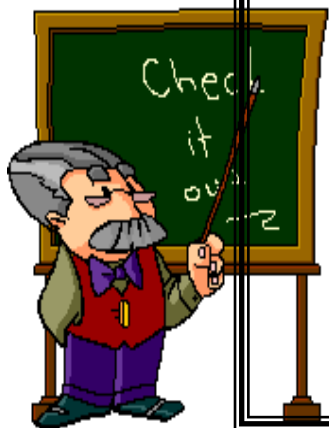
- ปัญหาสินเชื่อด้วยคุณภาพ

การปล่อยสินเชื่อเพื่อการครอบงำกิจการ และการปล่อยสินเชื่อโดยไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันให้แก่บริษัทต่างๆ ทั้งในและต่างประเทศ ซึ่งบางแห่งไม่ปรากฏหลักฐานที่ชัดเจนว่ามีการประกอบธุรกิจใดๆ (Paper Company) ส่งผลให้จำนวนสินเชื่อด้วยคุณภาพเพิ่มสูงขึ้นเป็นจำนวนมากกว่า 6,977 ล้านบาท

- ผลกระทบ

ผลกระทบ การขาดสภาพคล่อง เนื่องจากประชาชนขาดความเชื่อมั่นในการดำเนินงานของธนาคารกรุงเทพ พาณิชย์การ จำกัด (มหาชน) ทำให้ประชาชนพากันถอนเงินจากธนาคารเป็นจำนวนมาก โดยในระยะเวลาเพียง 3-4 วัน ได้ทำการถอนเงินไปเป็นจำนวนถึง 9,000 ล้านบาท

ปัญหาการขาดสภาพคล่อง (Bank Run) นำไปสู่วิกฤติการเงินทั้งในระดับประเทศและภูมิภาคเอเชีย

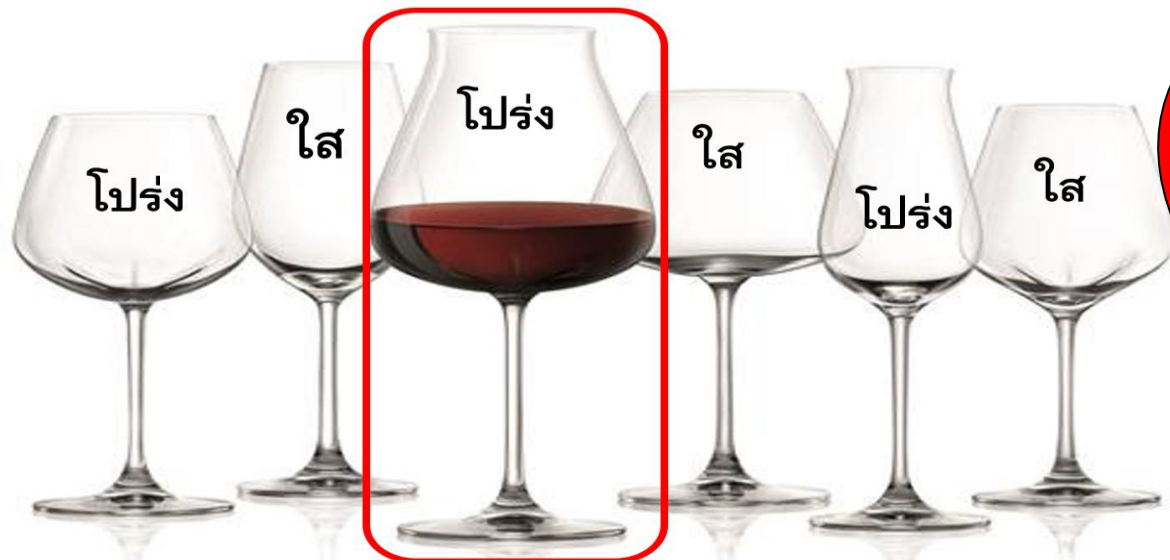

เครื่องมือสำคัญที่สุด

ในการบริหารความเสี่ยงและสร้างธรรมาภิบาล

ต้องกำหนด

ระบบการควบคุมภายใน
ที่มีประสิทธิภาพ
ของสหกรณ์

ความตอนหนึ่งใน... กฎกระทรวง
การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์
และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ 2564

หมวด 2 อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ และคุณสมบัติ
และลักษณะต้องห้ามของกรรมการและผู้จัดการ

(5) จัดให้มีระบบการควบคุมภายในและการตรวจสอบกิจการที่มีประสิทธิภาพ
(สำหรับสหกรณ์ขนาดใหญ่ ที่มีทรัพย์สินมากกว่า 5,000 ล้านบาท)

รายงานของผู้สอบบัญชี

เสนอ สมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด

ความเห็น

ข้าพเจ้าได้ตรวจสอบงบการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด ซึ่งประกอบด้วยงบแสดงฐานะการเงิน ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 งบกำไรขาดทุนและงบกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน และหมายเหตุประกอบงบการเงิน รวมถึงหมายเหตุสรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

ข้าพเจ้าเห็นว่า งบการเงินข้างต้นนี้แสดงฐานะการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด ณ วันที่ 30 กันยายน 2565 ผลการดำเนินงานและกระแสเงินสด สำหรับปีสิ้นสุดวันเดียวกัน โดยถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

เกณฑ์ในการแสดงความเห็น

ข้าพเจ้าได้ปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและตามระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ความรับผิดชอบของข้าพเจ้าได้กล่าวไว้ในส่วนของความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงินในรายงานของข้าพเจ้า ข้าพเจ้ามีความเป็นอิสระจากสหกรณ์และได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณของผู้สอบบัญชีสหกรณ์ ข้าพเจ้าเชื่อว่าหลักฐานการสอบบัญชีที่ข้าพเจ้าได้รับเพียงพอและเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการแสดงความเห็นของข้าพเจ้า

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ

เรื่องสำคัญในการตรวจสอบ คือ เรื่องต่างๆ ที่มีนัยสำคัญที่สุดตามดุลยพินิจของผู้ประกอบวิชาชีพของข้าพเจ้า ในการตรวจสอบงบการเงินสำหรับงวดปัจจุบัน ข้าพเจ้าพิจารณาว่าไม่มีเรื่องสำคัญในการตรวจสอบที่ต้องสื่อสารในรายงานของข้าพเจ้า

เรื่องอื่น

งบการเงินของ สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2564 ตรวจสอบโดยผู้สอบบัญชีอื่น ซึ่งแสดงความเห็นอย่างไม่มีเงื่อนไขตามรายงานลงวันที่

รายงานของผู้สอบบัญชี

ความรับผิดชอบของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ต้องการเงิน

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดทำและการนำเสนองบการเงินเหล่านี้โดยถูกต้องตามที่ควรตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และรับผิดชอบเกี่ยวกับการควบคุมภายในที่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์พิจารณาว่าจำเป็น เพื่อให้สามารถจัดทำงบการเงินที่ปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด

ในการจัดทำงบการเงิน คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์รับผิดชอบในการประเมินความสามารถของสหกรณ์ในการดำเนินงานต่อเนื่อง การเปิดเผยเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต่อเนื่องในกรณีที่มีเรื่องดังกล่าว และการใช้เกณฑ์การบัญชีสำหรับการดำเนินงานต่อเนื่อง เว้นแต่คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์มีความตั้งใจที่จะเลิกสหกรณ์หรือหยุดดำเนินงานหรือไม่สามารถดำเนินงานต่อเนื่องต่อไปได้

ความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีต่อการตรวจสอบงบการเงิน

การตรวจสอบของข้าพเจ้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผลว่างบการเงินโดยรวมปราศจากการแสดงข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ ไม่ว่าจะเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และเสนอรายงานของผู้สอบบัญชีซึ่งรวมความเห็นของข้าพเจ้าอยู่ด้วย ความเชื่อมั่นอย่างสมเหตุสมผล คือ ความเชื่อมั่นในระดับสูงแต่ไม่ได้เป็นการรับประกันว่าการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชีและระเบียบกรมตรวจบัญชีสหกรณ์จะสามารถตรวจพบข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญที่มีอยู่ได้เสมอไป ข้อมูลที่ขัดต่อข้อเท็จจริงอาจเกิดจากการทุจริตหรือข้อผิดพลาด และถือว่ามีความสำคัญเมื่อคาดการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผลว่า รายการที่ขัดต่อข้อเท็จจริงแต่ละรายการหรือทุกรายการรวมกันจะมีผลต่อการตัดสินใจทางเศรษฐกิจของผู้ใช้งบการเงินจากงบการเงินเหล่านี้

ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์ พ.ศ. 2563 กับ การควบคุมภายใน

หมวด ๔ การตรวจสอบกิจการสหกรณ์

ทุกขนาด

ส่วนที่ ๑ หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ตรวจสอบกิจการ

ข้อ ๑๘ ผู้ตรวจสอบกิจการมีหน้าที่ตรวจสอบการดำเนินงานทั้งปวงของสหกรณ์ ทั้งด้านการปฏิบัติเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และด้านปฏิบัติการในการดำเนินธุรกิจตามที่กำหนดไว้ในข้อบังคับของสหกรณ์ รวมถึงการประเมินผลการควบคุมภายใน การรักษาความปลอดภัยของข้อมูลสารสนเทศของสหกรณ์ และการตรวจสอบในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

(๑) ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกบัญชีเพื่อให้เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

(๒) ประเมินความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ เพื่อให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการบริหารงานของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์

(๓) สอบทานระบบการปฏิบัติงานของสหกรณ์ เพื่อให้เป็นตามกฎหมาย ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้อบังคับ และระเบียบของสหกรณ์ รวมถึงคำสั่งของส่วนราชการที่กำกับดูแลกำหนดให้ต้องปฏิบัติ

(๔) ตรวจสอบและสอบทานระบบการควบคุม ดูแลรักษาทรัพย์สินของสหกรณ์ วิเคราะห์ และประเมินผลความมีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพย์สินของสหกรณ์ เพื่อให้การใช้ทรัพย์สินเป็นไปอย่างเหมาะสมและคุ้มค่า

COSO

Committee of Sponsoring Organizations
of the Treadway Commission

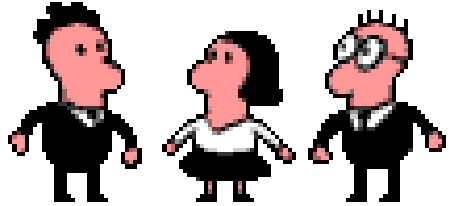
COSO เป็นคณะทำงาน ที่ก่อตั้งขึ้นโดยคณะกรรมการการของประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ชื่อว่า Treadway Commission ในปี ค.ศ. 1985 (พ.ศ. 2528) โดยจัดตั้งขึ้นเพื่อศึกษาและพัฒนาแนวทางการบริหารความเสี่ยง รูปแบบการควบคุมภายในที่มีประสิทธิภาพ และป้องกันการทุจริต ของรายงานทางการเงิน COSO คือ กรอบแนวคิดการควบคุม เพื่อช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมาย ทั้งเรื่องของการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพ ความถูกต้องครบถ้วนของรายงาน และการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนด

ค.ศ.1992 (พ.ศ.2535) COSO เผยแพร่แนวคิดการควบคุมภายใน COSO Internal Control - integrated Framework กำหนดความหมายและกรอบโครงสร้างการควบคุมภายใน

ค.ศ. 2013 (พ.ศ.2556) COSO ได้มีการปรับปรุงการควบคุมภายใน COSO 1992 และประกาศใช้

การควบคุมภายใน COSO 2013 **NOW**

การควบคุมภายใน เป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับผู้บริหารในการ
บริหารงานสหกรณ์ให้เติบโตอย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน ทั้งด้าน

ปริมาณ และ คุณภาพ

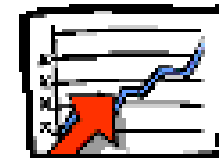
ความหมาย

การควบคุมภายใน (Internal Control) หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงาน
ที่บุคลากรทุกคนในองค์กร โดยคณะกรรมการ ฝ่ายบริหารและและผู้ปฏิบัติงาน

➡ **ทุกระดับ** มีบทบาทร่วมกัน ในการกำหนด หรือออกแบบขึ้น (เช่น การจัด
ผังส่วนงาน /ระเบียบ /หลักเกณฑ์ วิธีปฏิบัติงาน) เพื่อให้เกิดความมั่นใจอย่าง
สมเหตุสมผล และทำให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์

การควบคุมภายใน จึงเป็น “กระบวนการ” ที่แทรกอยู่ในการปฏิบัติงานตามปกติ

วัตถุประสงค์ของการควบคุมภายใน (ORC)

ด้านการดำเนินงาน (Operation) ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการปฏิบัติงาน

มุ่งเน้นให้มีการใช้ทรัพยากร (คน งบประมาณ ทรัพย์สิน เวลา) คุ่มค่า มีประสิทธิภาพ รวมถึงการดูแลรักษาทรัพย์สินให้ปลอดภัย ป้องกัน/ลดความผิดพลาดหรือความเสียหายที่อาจเกิดขึ้น และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด

ด้านการรายงาน (Reporting) รายงานทางการเงิน (ทั้งที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน) มีความเชื่อถือได้ เพื่อให้ผู้ใช้รายงานทางการเงินทั้งภายในและภายนอกองค์กร ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงิน

มีการปฏิบัติตามกฎ / ระเบียบ / ข้อบังคับ / มติที่ประชุม นโยบาย (Compliance) กระบวนการปฏิบัติงาน ให้เป็นไปตาม กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ รวมทั้งเงื่อนไขตามสัญญาต่าง ๆ ที่กำหนด เพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นจากการละเว้น หรือไม่ปฏิบัติ

สำคัญ

ผู้ใช้งบการเงิน เชื่อมั่นในการบริหารจัดการ

กรอบการควบคุมภายในตามแนว COSO 2013

- คณะกรรมการ / ฝ่ายจัดการมีคุณธรรม (คนดี)
- คณะกรรมการ / ฝ่ายจัดการมีความรู้ ความสามารถ (คนเก่ง)

รูปแบบการบริหารของคณะกรรมการ **อิสระ**

- ผู้ตรวจสอบกิจการ / ผู้ตรวจสอบภายใน **อิสระ**

- โครงสร้าง / อำนาจหน้าที่เหมาะสม
ระบบกำกับดูแล (ระบบงานดี)

- HRM & HRD เด่น เพิ่มขวัญกำลังใจ

1. สภาพแวดล้อมการควบคุม (ปัจจัยหลักที่มีผลต่อการควบคุม)

2. ประเมิน
ความเสี่ยง
ก่อนควบคุม

3. กำหนด
กิจกรรม
ควบคุม

4. สารสนเทศ
และ
การสื่อสาร

5. กำกับ
ติดตาม
และ
ประเมินผล

สภาพแวดล้อมดี...

มีชัยไปกว่าครึ่ง

การควบคุมภายใน COSO 5 องค์ประกอบ 17 หลักการ

องค์ประกอบที่ 5 : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล

(Monitoring Activities)

หลักการที่ 16 - ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน

หลักการที่ 17 - ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน ทันเวลา และเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม

(Control Environment)

หลักการที่ 1 - องค์การยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม

หลักการที่ 2 - คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

หลักการที่ 3 - คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน

หลักการที่ 4 - องค์การจงใจ รักษาไว้ และจงใจพนักงาน

หลักการที่ 5 - องค์การผลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 2 : การประเมินความเสี่ยง

(Risk Assessment)

หลักการที่ 6 - กำหนดเป้าหมายชัดเจน

หลักการที่ 7 - ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม

หลักการที่ 8 - พิจารณาโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์

หลักการที่ 9 - ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 4 : สารสนเทศและการสื่อสาร

(Information and Communication)

หลักการที่ 13 - องค์การมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ

หลักการที่ 14 - มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์การ ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

หลักการที่ 15 - มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อการควบคุมภายใน

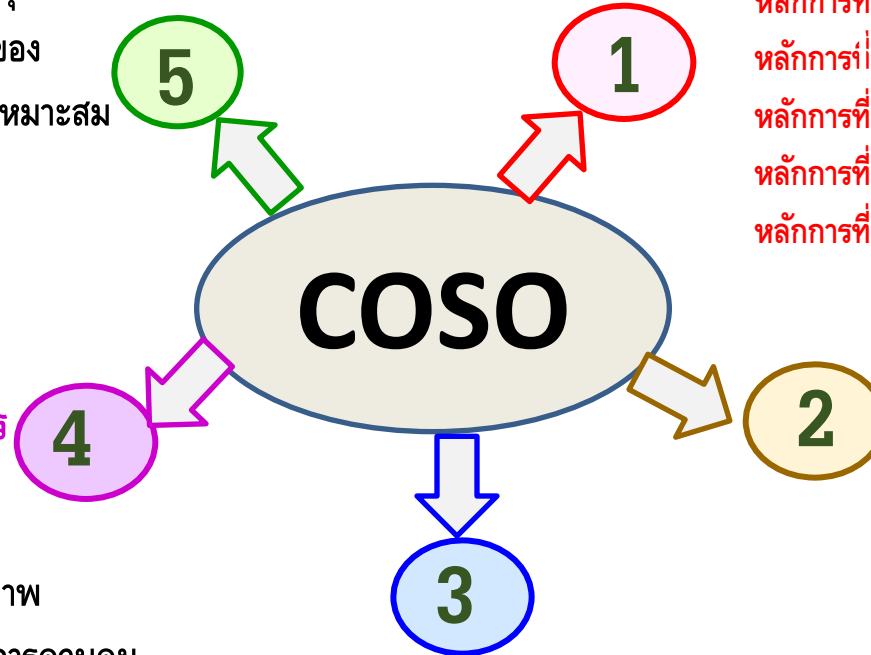
องค์ประกอบที่ 3 : กิจกรรมการควบคุม

(Control Activities)

หลักการที่ 10 - ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

หลักการที่ 11 - พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

หลักการที่ 12 - ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

สภาพแวดล้อมของการควบคุม เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกและบรรยากาศของการควบคุมภายใน ซึ่งปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่นำมาพิจารณารวมกัน ส่งผลให้เกิดความมีประสิทธิภาพของมาตรการหรือวิธีการควบคุมในองค์กร หรือทำให้มาตรการและวิธีการควบคุมที่ดีขึ้น โดยส่งเสริมให้ทุกคนในองค์กรตระหนักถึงความจำเป็นของระบบการควบคุมภายในและเน้นการสร้างบรรยากาศโดยผู้บริหารระดับสูง เพื่อให้คนขององค์กรเกิดจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติตามความรับผิดชอบ

ดังนั้น สภาพแวดล้อมของการควบคุมที่ดีจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจถึงความจำเป็นและความสำคัญของการควบคุมภายใน

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ 1 องค์การยึดหลักความซื่อตรงและจริยธรรม แสดงให้เห็นโดยผ่านคำสั่ง
การกระทำ พฤติกรรม จัดทำมาตรฐานของจรรยาบรรณ ประเมินการยึดมั่นในมาตรฐานของจรรยาบรรณ

กฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ 2564

ข้อ ๕ นอกจากอำนาจหน้าที่ตามมาตรา ๕๑ และมาตรา ๕๑/๑ ให้คณะกรรมการ
ของสหกรณ์ขนาดใหญ่มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้ด้วย

(๒) จัดให้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับจริยธรรมของกรรมการ ผู้จัดการ ผู้มีอำนาจในการจัดการ
ที่ปรึกษาของสหกรณ์ และเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของสหกรณ์

3	ประมวลจริยธรรมของคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่สหกรณ์	
	- ดาวน์โหลด.doc	https://dfcs.office.cpd.go.th/content_page/item/84-kt-krathrwng-matra-89-2.html#A2
	- ดาวน์โหลด.pdf	
4	จรรยาบรรณของคณะกรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ ที่ปรึกษา และเจ้าหน้าที่สหกรณ์	
	- ดาวน์โหลด.doc	 กองพัฒนาสหกรณ์ด้านการเงินและร้านค้า Finance and Consumer Cooperatives Development Division
	- ดาวน์โหลด.pdf	

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ 2 คณะกรรมการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อการกำกับดูแล

กำหนดความรับผิดชอบในการกำกับดูแล กรรมการมีความรู้ความชำนาญที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ และกำกับดูแลระบบการควบคุมภายใน ทั้งด้านสภาพแวดล้อมการควบคุม การประเมินความเสี่ยง กิจกรรมการควบคุม ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และการติดตามประเมินผล

หน้าที่และความรับผิดชอบ

รายงาน

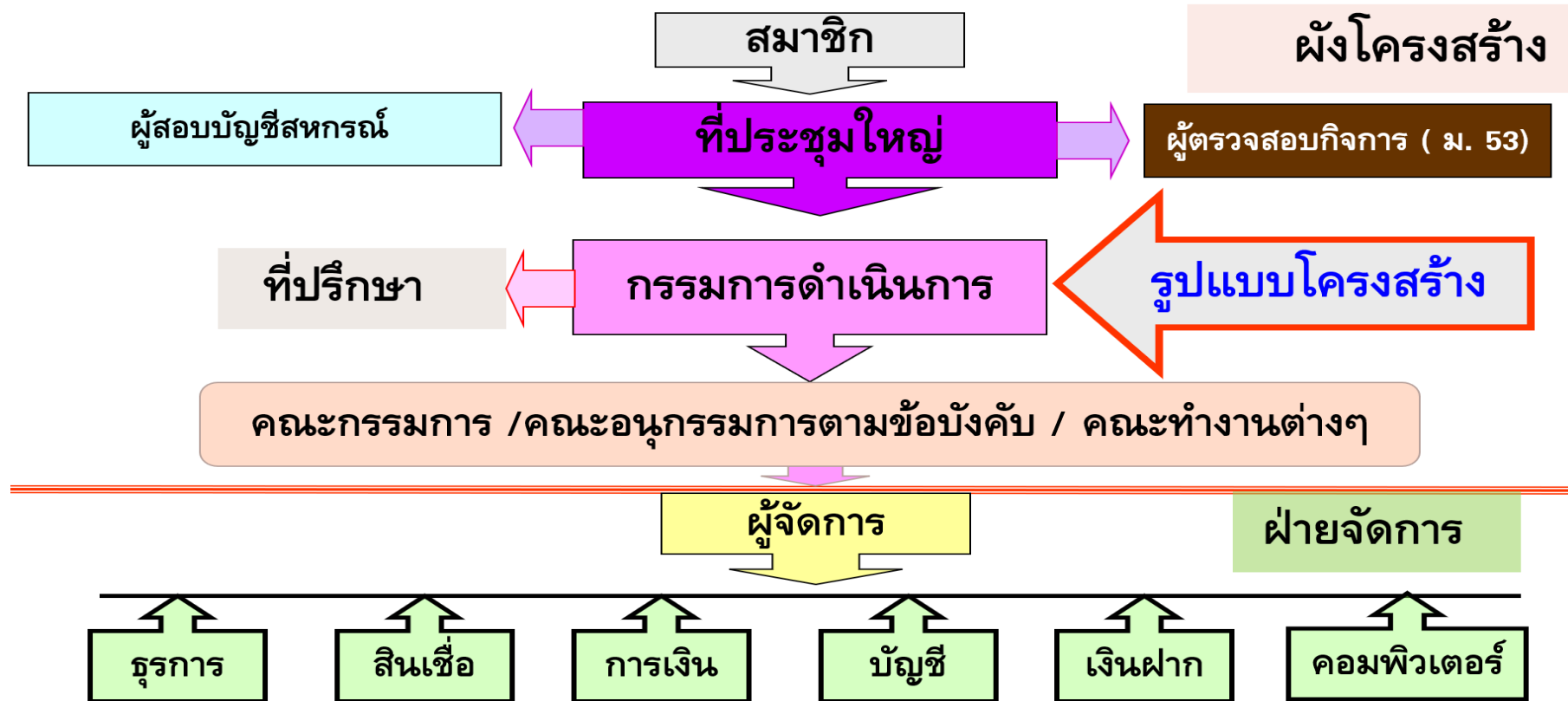
การประเมินความเสี่ยงและการควบคุมภายใน
สหกรณ์ออมทรัพย์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ จำกัด

คณะอนุกรรมการกำกับดูแลและบริหารกิจการที่ดี

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment)

หลักการที่ 3 คณะกรรมการและฝ่ายบริหาร มีอำนาจการสั่งการชัดเจน พิจารณาโครงสร้างทั้งหมดของกิจการ กำหนดสายการรายงาน กำหนด มอบหมาย และจำกัดขอบเขตของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ

อำนาจหน้าที่ และความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่

การมอบหมายอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ**เหมาะสม**กับเจ้าหน้าที่ในทุกระดับ เจ้าหน้าที่ทุกคน **เข้าใจบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ**ของตนชัดเจน ป้องกันไม่ให้เกิดการก้าวก่ายหน้าที่ หรือมีการทำงานซ้ำซ้อนกัน

หน้าที่

เป็นการปฏิบัติงานตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ
มติที่ประชุม รายละเอียดของงานที่ปฏิบัติ : Job
Description (เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นสำหรับ
แต่ละตำแหน่งงาน เพื่อกำหนดขอบเขตหน้าที่
ความรับผิดชอบ คุณสมบัติ ของผู้ดำรงตำแหน่ง
งาน) คำสั่งผู้บังคับบัญชา และหน้าที่อื่นๆ
ที่ได้รับมอบหมาย

ความรับผิดชอบ

1. ตามหน้าที่

เป็นความรับผิดชอบ**โดยตรง**ต่อการทำงานตามหน้าที่ที่ได้
กำหนดไว้ ช่วยป้องกันไม่ให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบจากการกระทำ
อันไม่ใช่หน้าที่การงานของตนโดยตรง

2. ต่องานที่ทำ

เป็นความรับผิดชอบต่องานที่ทำ ซึ่งอาจ**ไม่สมบูรณ์** หรือทำให้
เกิดความบกพร่องเสียหาย ซึ่งต้องชดเชยค่าเสียหาย หรืออาจถูก
ลงโทษทางวินัย

คณะกรรมการ
ดำเนินงาน

ผู้จัดการ

เจ้าหน้าที่

- บริหารจัดการสหกรณ์ ตามอำนาจหน้าที่
- บริหารเงิน / บริหารงาน เสนอกรรมการดำเนินการ
- รับผิดชอบ ควบคุม กำกับดูแล ตรวจสอบ ติดตาม
- การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- บริหารสมาชิก
- ปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ รวมถึงงานที่ได้รับมอบหมาย

ทุกตำแหน่ง ต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติที่ประชุม

มาตรา51/1 ในการดำเนินกิจการของสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ต้องปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นไปตามกฎหมาย วัตถุประสงค์ ขอบเขตแห่งการดำเนินการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์ ข้อบังคับของสหกรณ์ และมติที่ประชุมใหญ่ ทั้งนี้ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและระมัดระวังรักษาผลประโยชน์ของสหกรณ์หรือสมาชิก

มาตรา 51/2 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ

ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ในความเสียหายต่อสหกรณ์ในกรณี ดังต่อไปนี้

(1) แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบ

(2) ไม่ปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งของนายทะเบียนสหกรณ์

(3) ดำเนินกิจการนอกขอบวัตถุประสงค์หรือขอบเขตแห่งการ ดำเนินกิจการที่จะพึงดำเนินการได้ของสหกรณ์

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ผู้ใดมีส่วนร่วมในการกระทำของคณะกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ อันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ ผู้นั้นต้องรับผิดชอบร่วมกันกับคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ในความเสียหายต่อสหกรณ์

มาตรา 51/3 คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ กรรมการ หรือผู้จัดการ ไม่ต้องรับผิดชอบตามมาตรา 51/2 ในกรณีดังต่อไปนี้

(1) พิสูจน์ได้ว่าตนมิได้ร่วมกระทำการอันเป็นเหตุให้เกิดความเสียหายต่อสหกรณ์

(2) ได้คัดค้านในที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ โดยปรากฏในรายงานการประชุม หรือได้ทำคัดค้านเป็นหนังสือ

ยื่นต่อประธานที่ประชุมภายในสามวันนับแต่สิ้นสุดการประชุม

**กฎกระทรวง กำหนดลักษณะ วัตถุประสงค์ และขอบเขตแห่งการ
ดำเนินการของสหกรณ์แต่ละประเภทที่จะรับจดทะเบียน พ.ศ. 2567**

หมวด ๖
สหกรณ์ออมทรัพย์

ข้อ ๒๖ สหกรณ์ออมทรัพย์ที่จะรับจดทะเบียนได้ต้องมีลักษณะเป็นสหกรณ์ที่จัดตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันของสมาชิกซึ่งเป็นบุคคลซึ่งประกอบอาชีพหลักในสังกัดหน่วยงาน องค์กร หรือสถานประกอบการเดียวกันหรือในเครือเดียวกัน และเป็นผู้มีเงินได้รายเดือนหรือเงินได้ประจำที่หน่วยงานต้นสังกัดหรือนายจ้างในสถานประกอบการสามารถหักเงิน ณ ที่จ่ายส่งให้แก่สหกรณ์ออมทรัพย์นั้นได้

ข้อ ๒๗ สหกรณ์ออมทรัพย์มีวัตถุประสงค์ ดังต่อไปนี้

- (๑) ส่งเสริมการออมของสมาชิก
- (๒) ให้บริการทางการเงินแก่สมาชิก

ข้อ ๒๘ สหกรณ์ออมทรัพย์มีขอบเขตแห่งการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

- (๑) จัดหาทุนเพื่อดำเนินกิจการตามวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ โดยวิธีการขายหุ้น การรับฝากเงิน และการกู้ยืมเงิน
- (๒) ฝากเงินหรือลงทุนอย่างอื่นมาตรา ๖๒
- (๓) จัดให้มีเงินกู้หรือสินเชื่อแก่สมาชิกเพื่อการดำรงชีพและเพื่อการเคหะ หรือให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
- (๔) ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มของสมาชิก
- (๕) ดำเนินการอื่นใดที่เกี่ยวกับการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์หรือการให้บริการแก่สมาชิกเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment) : ต่อ

หลักการที่ 4 องค์การ จูงใจ รักษาไว้ และจูงใจพนักงาน วางนโยบายและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบริหารบุคลากร (การสรรหา / การคัดเลือกบุคคลและบรรจุแต่งตั้งให้เหมาะสมกับตำแหน่ง / หลักประกันการทำงาน) ประเมินความสามารถรายบุคคล และบุส่วนที่ยังขาดอยู่เพื่อปรับปรุงแก้ไข จูงใจ พัฒนาให้เก่ง (สร้างความรู้ความสามารถ ประสิทธิภาพ) รักษาบุคลากร และวางแผนและเตรียมสรรหาผู้สืบทอดตำแหน่ง (Succession)

- ทำอย่างไรให้บุคลากรรักองค์กร ผลตอบแทนเหมาะสมกับปริมาณงาน / เสริมภาค เป็นธรรมชาติ ไม่เลือกปฏิบัติ ใครทำผิดต้องได้รับการลงโทษ สร้างแรงจูงใจ (เลื่อนระดับ / ยกย่อง / เชิดชู / ให้เกียรติ) / ความเข้าใจที่ดีกับพนักงานทุกระดับ ชี้แนะแนวทาง / ให้คำแนะนำ มากกว่าติเตียนอย่างเดียว (ติ..เพื่อ..ก่อ)

ผู้บริหารที่ **ล้มเหลว** จะตีค่าของพนักงาน **อยู่ในส่วนของหนี้สิน** มากกว่าส่วนของทรัพย์สิน

ผู้บริหารที่ **ประสบความสำเร็จ** จะมอง **ข้อดี** ของพนักงานมากกว่าข้อเสีย

องค์ประกอบที่ 1 : สภาพแวดล้อมการควบคุม (Control Environment) : **ต่อ**

หลักการที่ 5 องค์กรมหลักดันให้ทุกตำแหน่งรับผิดชอบต่อการควบคุมภายใน บังคับให้มีความรับผิดชอบต่อการควบคุมภายในผ่านโครงสร้างองค์กร อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ กำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานการสร้างแรงจูงใจและการให้รางวัล ประเมินตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน สิ่งจูงใจ และรางวัลอย่างต่อเนื่อง พิจารณาความกดดันในการทำงานที่มากเกินไป และประเมินผลการปฏิบัติงาน การให้รางวัล และการลงโทษ พนักงานเป็นรายบุคคล (เช่น มาตรการการลงโทษเจ้าหน้าที่ที่ฝ่าฝืน หรือละเมิดระเบียบที่กำหนด หรือกระทำการทุจริตหรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์)

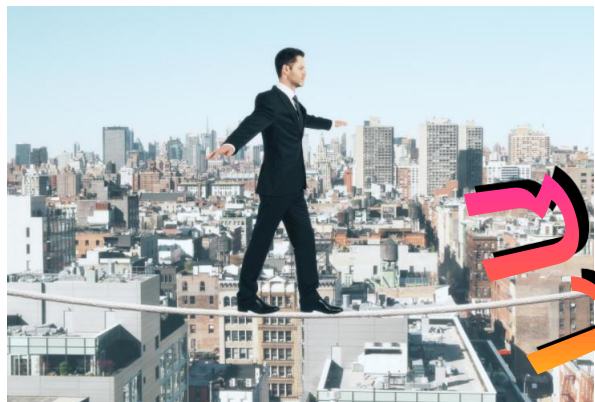

ความเสี่ยงเป็นเรื่องปกติ ใกล้ตัวเราตลอด

ถ้าสิ่งที่ยิ่งใหม่... ความเสี่ยงยิ่งมาก

เพราะเราอาจขาดความรู้ความเข้าใจ

และทักษะในการทำสิ่งนั้นๆ

เพราะความเสี่ยง

2

การบริหารความเสี่ยง เป็นภารกิจหนึ่งที่ทุกหน่วยงานมีความจำเป็นจะต้องมีการดำเนินการเพื่อให้เกิดความมั่นใจว่า
ผลงานหรือผลผลิตที่หน่วยงานนั้น ได้ปฏิบัติเกิดผลที่พึงประสงค์มากที่สุด

การบริหารความเสี่ยง มีความสำคัญและมีความจำเป็นอย่างยิ่ง ในการป้องกันและควบคุมความเสี่ยงในด้านต่าง ๆ
ที่อาจเกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน ซึ่งจะมีผลกระทบต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม

องค์ประกอบที่ 2 : การประเมินความเสี่ยง (Risk Assessment)

หลักการที่ 6 กำหนดเป้าหมายชัดเจน องค์การปฏิบัติตามมาตรฐานบัญชีที่รับรองโดยทั่วไป องค์การกำหนดสาระสำคัญของรายงานทางการเงิน รายงานทางการเงินสะท้อนถึงกิจกรรมขององค์การ คณะกรรมการอนุมัติและสื่อสารนโยบายบริหารความเสี่ยงให้ผู้บริหารและพนักงานรับทราบ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์การ

หลักการที่ 7 ระบุและวิเคราะห์ความเสี่ยงอย่างครอบคลุม ระบุความเสี่ยงทุกประเภท ทั้งระดับองค์การ ฝ่ายงาน วิเคราะห์ความเสี่ยงทั้งปัจจัยภายใน/ภายนอก ให้ผู้บริหารทุกระดับมีส่วนร่วม ประเมินนัยสำคัญของความเสี่ยงที่ระบุ และกำหนดว่าจะตอบสนองความเสี่ยงอย่างไร

หลักการที่ 8 พิจารณาโอกาสที่จะเกิดการทุจริต ประเมินโอกาสที่จะเกิดการทุจริตประเภทต่างๆ ทบทวนเป้าหมาย แรงจูงใจและแรงกดดัน คณะกรรมการตรวจสอบได้พิจารณาและสอบถามผู้บริหารเกี่ยวกับโอกาสเกิดทุจริต และมาตรการป้องกัน และบริษัทได้สื่อสารให้พนักงานปฏิบัติตามนโยบาย

หลักการที่ 9 ระบุและประเมินความเปลี่ยนแปลงที่จะกระทบต่อการควบคุมภายใน ประเมินการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมภายนอก การเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำธุรกิจ และการเปลี่ยนแปลงผู้นำองค์กร

แผนบริหารความเสี่ยงสหกรณ์ออมทรัพย์
(ฉบับปรับปรุง) พ.ศ. 2568

โดย
ชุมนุมสหกรณ์ออมทรัพย์แห่งประเทศไทย จำกัด

18 เมษายน 2568

เอกสารเพื่อการศึกษาเพิ่มเติมและเป็นแนวทางใน
การประเมินและจัดทำแผนบริหารความเสี่ยง
สหกรณ์สามารถปรับปรุง แก้ไข เพิ่มเติม
ตามความเหมาะสมและสภาพแวดล้อมของสหกรณ์
จัดทำโดย ชสอ.

องค์ประกอบที่ 3 : กิจกรรมการควบคุม (Control Activities)

หลักการที่ 10 ควบคุมความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้

การควบคุมเหมาะสมกับความเสี่ยงและลักษณะเฉพาะขององค์กร สภาพแวดล้อม ลักษณะของงาน มีมาตรการการควบคุมภายในที่กำหนดเป็นลายลักษณ์อักษร เช่น นโยบาย คู่มือ ระเบียบ กำหนดกิจกรรมควบคุมให้มีความหลากหลายอย่างเหมาะสม กำหนดให้มีการควบคุมทุกระดับขององค์กร มีการแบ่งแยกหน้าที่ ผู้อนุมัติ ผู้บันทึก ผู้ดูแลเก็บรักษา

หลักการที่ 11 พัฒนาระบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการควบคุม

กำหนดความเกี่ยวข้องกันของการใช้ IT ในกระบวนการธุรกิจกับการควบคุมทั่วไปทางด้าน IT ให้เหมาะสม กำหนดกิจกรรมการควบคุมด้านความปลอดภัยให้เหมาะสม และกำหนดกิจกรรมการควบคุมด้านการจัดหา การพัฒนา และดูแลรักษาระบบ

หลักการที่ 12 ควบคุมให้นโยบายสามารถปฏิบัติได้

มีนโยบายที่รัดกุมเพื่อติดตามการทำธุรกรรมของผู้ถือหุ้น กรรมการ ผู้บริหาร มีนโยบายเพื่อให้การอนุมัติการทำธุรกรรมกระทำโดยผู้ที่ไม่มีส่วนได้เสีย คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของบริษัท เสมือนเป็นรายการที่ทำกับบุคคลภายนอก มีกระบวนการติดตามดูแลการดำเนินงานของบริษัท กำหนดหน้าที่และความรับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ กระบวนการปฏิบัติได้รับการนำไปใช้ในเวลาที่เหมาะสม ทบทวนนโยบายและกระบวนการทำงานให้เหมาะสมอยู่เสมอ

1. ป้อง : แบบป้องกัน (Preventive Control)

ประเภทการควบคุมภายใน

เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้นก่อนเกิดเหตุการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความผิดพลาด / ไม่ถูกต้อง ลดความเสี่ยงแต่แรก เป็นลักษณะการทำงานทุกวันต่อเนื่อง เช่น การแบ่งแยกหน้าที่ , การควบคุมการเข้าถึงทรัพย์สิน การกำหนดสิทธิ์ในการใช้โปรแกรม การสำรองข้อมูล คู่มือ / ระบบงาน ข้อจำกัด อาจป้องกันไม่ได้ทั้งหมด

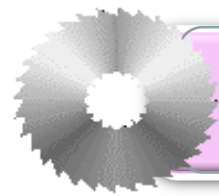
2. ปราม : แบบค้นพบ (Detective Control) เป็นวิธีการควบคุมเพื่อค้นหาหรือให้ค้นพบข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นแล้ว เช่น การสอบทานงาน / การตรวจนับสินทรัพย์ / การยืนยันยอดเงินฝากธนาคาร ยืนยันยอดกับสมาชิก / สหกรณ์อื่นที่ทำธุรกรรมกับสหกรณ์ / การตรวจกล้องวงจรปิด เป็นต้น

3. ปราม : แบบแก้ไข (Corrective Control) เป็นวิธีการควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาดหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นให้ถูกต้อง หาวิธีการแก้ไขเพื่อมิให้เกิดขึ้นอีกในอนาคต เช่น การตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง

4. แบบส่งเสริม (Directive Control) เป็นวิธีการควบคุมที่ส่งเสริม / กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงจูงใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ เช่น การให้รางวัล การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะและความรู้ ความสามารถ

องค์ประกอบ 3 กิจกรรมการควบคุมภายใน (Internal Control Activities)

เป็นกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ นโยบาย มาตรการ หรือวิธีการต่างๆ
ที่ฝ่ายบริหารกำหนดขึ้น เพื่อที่จะสามารถป้องกันหรือช่วยลด / คั่นพบ
ความเสี่ยงในการปฏิบัติงาน อันจะทำให้สหกรณ์ได้รับความเสียหาย /
ความผิดพลาด / บกพร่อง

แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

Soft Control สร้างจิตสำนึก จริยธรรม คุณธรรม จรรยาบรรณ (จิตมนุษย์นั้นชั่วร้าย...ยากแท้หยั่งถึง)

Hard Control ลงมือปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ระบบงาน มติที่ประชุม นโยบาย
และวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่กำหนด

องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.1 นโยบายและแผนงาน (Policies and Plans)

1. ผู้บริหารระดับสูงจะต้องเป็นผู้กำหนดนโยบาย /แผนงาน รวมถึงงบประมาณ นโยบายและแผนงานที่ดีจะต้องมีการกำหนดเป้าหมาย /กลยุทธ์ ตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อควบคุมและติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนงานและเป้าหมายที่กำหนด

[illegible]

แบบการทำรายละเอียดแผนงาน / โครงการและงบประมาณ

[illegible]

ข้อสังเกตจากการตั้งประมาณการงบประมาณ

ประมาณการสูงไป

- ปฏิบัติไม่ได้ตามแผน / ประมาณการอาจมองว่าเจ้าหน้าที่สหกรณ์ไม่มีประสิทธิภาพ (จนท. เสียขวัญกำลังใจ)
- สมาชิกมองว่ากรรมการบริหารงานไม่ดี ไม่เป็นไปตามที่กำหนดไว้
- สหกรณ์ใช้จ่ายไม่ประหยัด / หารายได้ไม่ได้ (กำไรน้อยกว่าที่ควร / ขาดทุน)

ประมาณการต่ำไป

- อาจประเมินการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ดีเกินจริง / จนท. ไม่ต้องใช้ความพยายามมาก / ปฏิบัติงานไม่เต็มที่
- การปฏิบัติงาน/การจ่ายเงินไม่คล่องตัว
- สมาชิกอาจตั้งข้อสงสัย / ไม่ไว้วางใจที่สหกรณ์จ่ายเงินเกินกว่าที่ประมาณการ
- สหกรณ์ไม่มีการพัฒนาตามสถานการณ์

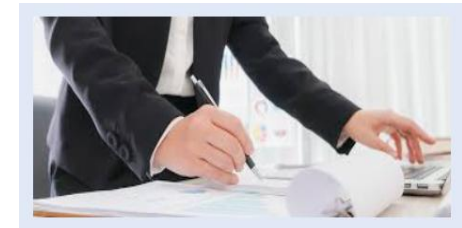
องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.1 นโยบายและแผนงาน (Policies and Plans) : ต่อ

2. มีการกำหนดข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์อย่างเหมาะสม ครบถ้วน ตามลักษณะการดำเนินงาน ธุรกิจและการดำเนินงานของสหกรณ์ เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบ / คำสั่ง ประกาศ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และทำเป็นลายลักษณ์อักษร

3. มีการทบทวน ปรับปรุง ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์ให้เหมาะสม ทันสมัย เป็นธรรม สอดคล้องกับ กฎหมายที่เปลี่ยนแปลง และสถานการณ์ของสหกรณ์

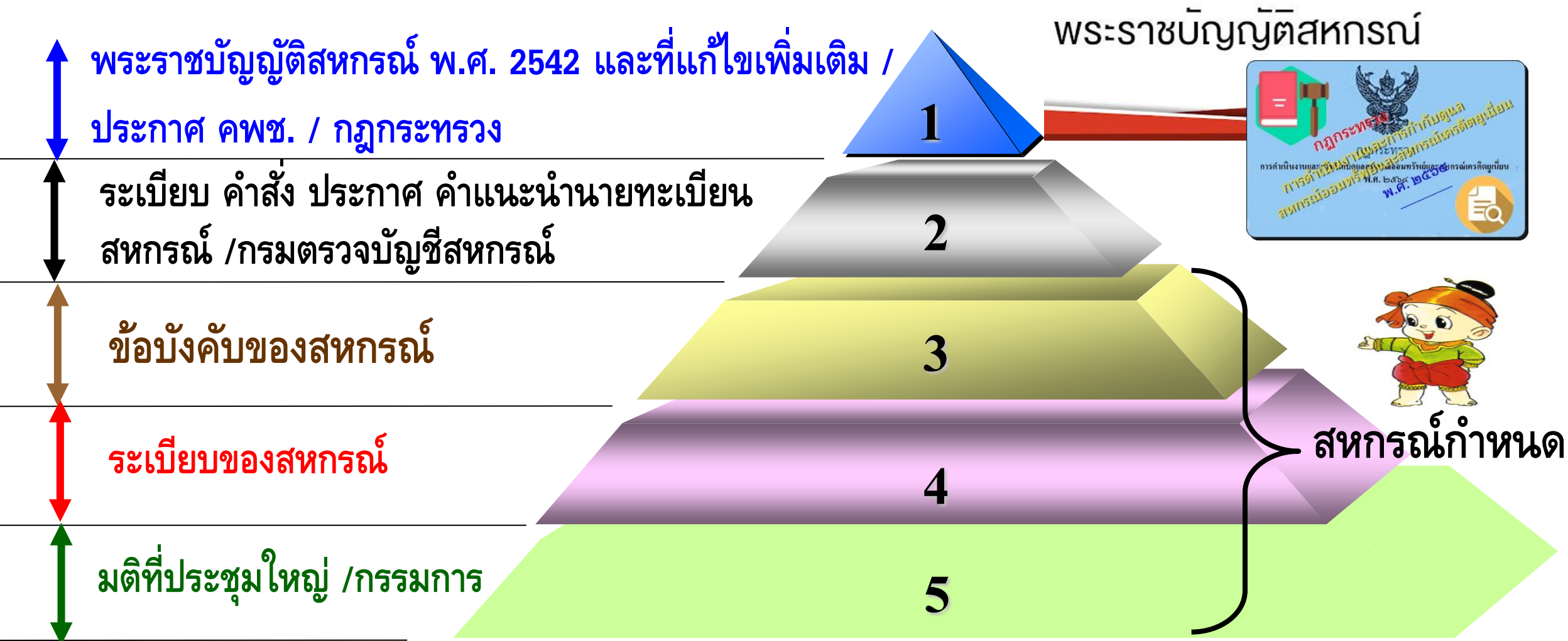
4. กำกับดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎกระทรวง ข้อบังคับ ระเบียบต่างๆ ของสหกรณ์ คำสั่ง ประกาศ และคำแนะนำของนายทะเบียนสหกรณ์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ข้อ 110. ในกรณีที่ข้อบังคับนี้มิได้กำหนดข้อความเรื่องใดไว้ ให้สหกรณ์รับบทบัญญัติที่กำหนดไว้ ข้อบังคับสหกรณ์

ในกฎหมายว่าด้วยสหกรณ์ ตลอดจนคำสั่งหรือคำแนะนำ และระเบียบปฏิบัติของนายทะเบียนสหกรณ์มาใช้เป็นส่วนหนึ่งแห่งข้อบังคับนี้ด้วย

ลำดับชั้นของกฎหมายที่บุคลากรสหกรณ์ ต้องทราบ

กรรมการ เจ้าหน้าที่ทุกคน ผู้สอบบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการ

ต้องศึกษา กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ / ประกาศ / นโยบาย มติที่ประชุม ที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบ

องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.2 การสอบทานโดยผู้บริหาร (Management Review)

ผู้บริหารระดับต้องมีการสอบทานการปฏิบัติงานในภาพรวม

- สอบทานการรายงานผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ว่าเป็นไปตามแผนงาน / ระบบงาน / คู่มือการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ และบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ควรมีการสอบทานการปฏิบัติงานจริงของเจ้าหน้าที่ว่าได้กระทำตามระเบียบวิธีปฏิบัติที่กำหนดไว้หรือไม่ การสอบทานงานจะกระทำบ่อยครั้งเพียงใด ขึ้นอยู่กับระดับความเสี่ยงและความมีสาระสำคัญที่อาจเกิดขึ้น
- ต้องมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานกับแผนงานที่กำหนดไว้ รวมถึงการใช้จ่ายเงินงบประมาณเปรียบเทียบกับงบประมาณที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารทราบว่า การปฏิบัติงานมีปัญหาอุปสรรคด้านใดบ้าง เพื่อให้สามารถกำหนดมาตรการ / วิธีการปรับปรุงแก้ไขได้ทันการณ์

การวิเคราะห์ผลการใช้งบประมาณตามแผน ของ สหกรณ์จ่าย จำกัด

รายการ	งบประมาณ	รายจ่าย 1 ต.ค.58 - 29 ก.พ. 59
เงินเดือน (เดือนละ 38,900)	467,000.00	233,500.00
ค่าจ้างแรงงาน	150,000.00	50,000.00
ค่าล่วงเวลา	90,000.00	50,000.00
ค่าเบี้ยเลี้ยงพาหนะ (เดือนละ 15,000)	180,000.00	120,000.00
ค่าเบี้ยประชุม	200,000.00	80,000.00
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์	80,000.00	60,000.00
ค่าสมทบประกันสังคม (เดือนละ 1,600)	20,000.00	8,000.00
ค่ารับรอง (เดือนละ 4,200)	50,000.00	60,000.00
ค่าน้ำค่าไฟ ค่าโทรศัพท์	60,000.00	25,000.00
ค่าสวัสดิการพนักงาน (เดือนละ 8,300)	100,000.00	90,000.00
ค่าใช้จ่ายในการอบรม/สัมมนา	0.00	50,000.00
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด	73,000.00	80,000.00
รวม	1,470,000.00	906,500.00

ท่านเห็นข้อสังเกตอะไรบ้าง ?

ผู้จัดการอนุมัติ ไม่เกิน 20,000
 ประธาน (สามีผู้จัดการ) อนุมัติไม่เกิน
 50,000 บาท
 ค่ารักษาพยาบาลพนักงาน 40,000 บาท
 รวมอยู่ในค่าสวัสดิการพนักงาน
 - ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด จำนวน 30,000 บาท
 เป็นเงินยืมโดยตรง ญาติผู้จัดการ
 ซึ่งเป็นสมาชิกสหกรณ์ด้วย

องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.3 การประมวลผลข้อมูล (Information processing)

การบริหารข้อมูลที่มีการประมวลผลที่ดีจะให้สารสนเทศที่ถูกต้อง รวดเร็ว สมบูรณ์ เพียงพอต่อการตัดสินใจของผู้บริหารกิจกรรมการประมวลผลข้อมูลที่สำคัญ เช่น

(1) การอนุมัติรายการ รายการที่จะบันทึกในบัญชี ทะเบียนต่างๆ จะต้อง**มีเอกสารหลักฐานทุกขั้นตอนของการปฏิบัติงาน** ได้รับการอนุมัติรายการโดยผู้มีอำนาจทุกครั้ง เพื่อให้แน่ใจว่ามีการบันทึกรายการนั้นโดยถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้

(2) มีการสอบทานหรือยืนยันงานระหว่างกัน เช่น การยืนยันยอดคงเหลือ บัญชีคุมกับรายละเอียดต่างๆ การทำงานพิสูจน์ยอด สอบทานงานระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

➡ (3) จัดให้มีระบบการควบคุมภายในสำหรับกิจการที่ใช้คอมพิวเตอร์ประมวลผล

(4) มีการออกแบบและใช้เอกสารที่เหมาะสม เช่น ใบเสร็จรับเงินมีการเรียงลำดับเลขที่

องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.4 การควบคุมทางกายภาพ (Physical Controls)

การป้องกันดูแลรักษาทรัพย์สินที่มีตัวตน เช่น เงินสด หลักทรัพย์ สินค้าคงเหลือ เอกสารสิทธิ์ต่างๆ เช่น กรมธรรม์ประกันภัย โฉนด ใบหุ้้น เครื่องมือและอุปกรณ์ต่างๆ กิจกรรมที่ควบคุม ก็คือการตรวจนับ การประกันภัย การสำรองข้อมูล การจัดยามรักษาความปลอดภัย

3.5 การแบ่งแยกหน้าที่ (Segregation of Duties)

หลักการในการแบ่งแยกหน้าที่คือ “ การกระทำการใดๆ เพียงคนเดียวหรือหน่วยงานเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ จะเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการกระทำการที่ไม่เหมาะสมหรือเกิดการทุจริตได้ ” เพราะการทุจริตนั้นเกิดขึ้น เนื่องจากการกระทำของ “คน” และถ้ามี “โอกาส” ก็จะทำให้การทุจริตได้ง่ายขึ้น ดังนั้น กิจกรรมจึงควรมีการแบ่งแยกหน้าที่กันทำระหว่างงานที่จะเกิดความเสี่ยงได้ง่าย เช่น แยกการอนุมัติรายการการบันทึบบัญชีและการดูแลรักษาสินทรัพย์ออกจากกัน

องค์ประกอบ 3 แนวกิจกรรมควบคุม (Control Activities)

3.6 ดัชนีวัดผลการดำเนินงาน (Performance Indicators)

เครื่องมือวัดผลการดำเนินงานมักจะอยู่ในรูปของอัตราส่วนต่างๆ ที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลทางการเงิน แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างผิดปกติ จะทำให้นักวิเคราะห์มีความสนใจเป็นพิเศษ และคอยติดตามความเคลื่อนไหว เพื่อจะได้ตัดสินใจแก้ไขได้

อย่างทันการณั้ กรณีที่มีผลกระทบต่อความเสียหายหรือการดำเนินงาน

3.7 การจัดทำเอกสารหลักฐาน (Documentation)

เป็นการกำหนดกิจกรรมหรือระบบงานสำคัญๆ ที่มีลักษณะสลับซับซ้อน ซึ่งต้องมีการจัดทำเอกสารไว้เป็นหลักฐาน เพื่อใช้อ้างอิง ตรวจสอบ หรือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน เช่น การกำหนดแบบฟอร์มเอกสารต่างๆ การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงาน เป็นต้น

องค์ประกอบที่ 4 : สารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication)

หลักการที่ 13 องค์กรมีข้อมูลที่เกี่ยวข้องและมีคุณภาพ ระบุสารสนเทศที่ต้องการใช้ในการดำเนินงาน พิจารณา ต้นทุน ประโยชน์ รวมทั้งปริมาณและความถูกต้องของข้อมูล ดำเนินการเพื่อให้กรรมการมีข้อมูลที่เพียงพอในการตัดสินใจ ดำเนินการเพื่อให้กรรมการได้รับหนังสือเชิญประชุมและเอกสารล่วงหน้าก่อนการประชุมตามที่กฎหมายกำหนด ดำเนินการเพื่อให้รายงานการประชุมมีรายละเอียดสามารถสอบย้อนได้ องค์กรมีการดำเนินการเก็บเอกสารเป็นระบบ แก้ไขข้อบกพร่องการควบคุม ตามความเห็นผู้สอบ

หลักการที่ 14 มีการสื่อสารข้อมูลภายในองค์กร ให้การควบคุมภายในดำเนินต่อไปได้

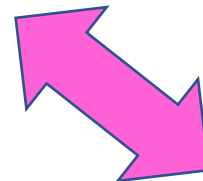
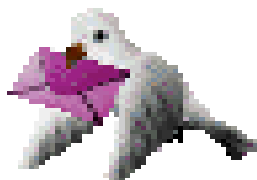
มีกระบวนการสื่อสารข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ มีช่องทางที่เหมาะสม มีการรายงานข้อมูลที่สำคัญถึงกรรมการอย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีช่องทางสื่อสารลับเพื่อแจ้งเบาะแสเกี่ยวกับการทุจริต

หลักการที่ 15 มีการสื่อสารกับหน่วยงานภายนอก ในประเด็นที่อาจกระทบต่อ

การควบคุมภายใน สื่อสารกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ มีช่องทางที่เหมาะสม มีช่องทางสื่อสารลับ สำหรับผู้มีส่วนได้เสียภายนอก แจ้งเบาะแสการทุจริต

สหกรณ์

Two - Way

ภายใน

คณะกรรมการฯ
เจ้าหน้าที่สหกรณ์
ผู้ตรวจสอบกิจการ
สมาชิก

ภายนอก

สหกรณ์อื่น
เครือข่ายทางธุรกิจ
หน่วยงานราชการ
ภาคเอกชน
ชุมชนและสังคม

ข้อมูลสารสนเทศ ที่ควรสื่อสารให้บุคลากรและสมาชิกสหกรณ์ทราบ

- นโยบาย / แผนงาน / งบประมาณ
- ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมของสหกรณ์ มาตรการควบคุมภายในต่าง ๆ ที่ใช้อยู่ในสหกรณ์ รวมถึงสิทธิและหน้าที่ของสมาชิก

สิทธิของสมาชิก : เข้าร่วมประชุมใหญ่ รับทราบผลการดำเนินงานและกำหนดนโยบายอย่างกว้าง ๆ พิจารณา / อนุมัติ / เลือกตั้งคณะกรรมการ / ผู้ตรวจสอบกิจการ / เลือกตั้งผู้สอบบัญชีภาคเอกชน (ถ้ามี) ควบคุมการจัดการทั้งปวงของสหกรณ์ ซึ่งที่ประชุมใหญ่ได้ลงมติกำหนด อนุมัติหรือให้ความเห็นชอบ เข้าชื่อเรียกประชุม

หน้าที่สมาชิก : ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ เข้าร่วมประชุมใหญ่เพื่อพิจารณา / อนุมัติ / เลือกตั้ง / ส่งเสริม สอดส่องดูแล / ให้ความร่วมมือ

- การมาติดต่อสหกรณ์ควรนำสมุดคู่มือสมาชิก สมุดเงินกู้ สมุดเงินฝากมาด้วยทุกครั้ง ไม่ฝากสมุดไว้ที่สหกรณ์
- ขอใบเสร็จรับเงินทุกครั้งที่มีการจ่ายเงินให้สหกรณ์
- ไม่ควรลงลายมือชื่อในสัญญาเงินกู้ก่อนมีการกรอกข้อมูลในสัญญาเงินกู้

องค์ประกอบที่ 5 : กิจกรรมการกำกับติดตามและประเมินผล (Monitoring Activities)

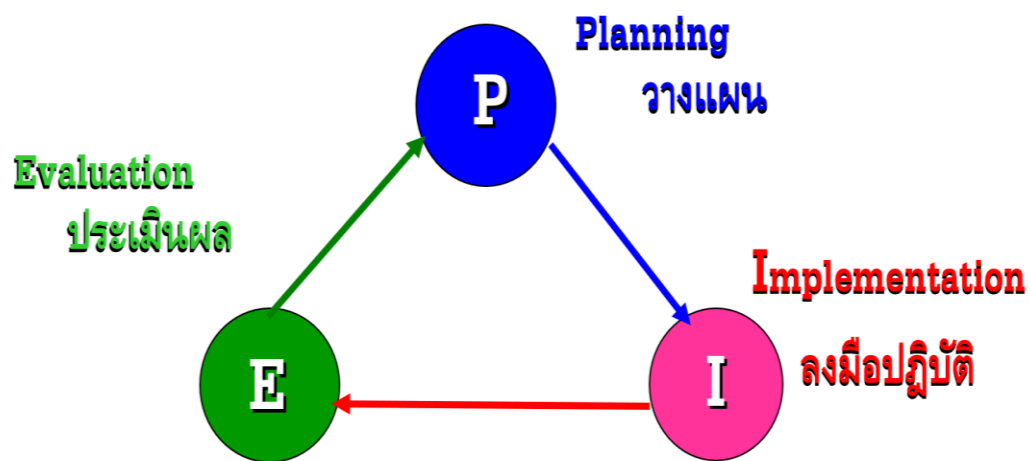
หลักการที่ 16 ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน จัดให้มีการติดตามการปฏิบัติตามจริยธรรมธุรกิจและข้อกำหนด ในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางผลประโยชน์ จัดให้มีการตรวจสอบการปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่วางไว้ โดยการประเมินตนเอง และ/หรือการประเมินโดยผู้ตรวจสอบภายใน ความถี่การติดตามและประเมินผล มีความเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของบริษัท ติดตามและประเมินผลการควบคุมภายใน โดยผู้มีความรู้ความสามารถ กำหนดแนวทางการรายงานผลการตรวจสอบภายใน ขึ้นตรงต่อคณะกรรมการตรวจสอบ ส่งเสริมให้ผู้ตรวจสอบภายในปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานสากล การปฏิบัติงานวิชาชีพการตรวจสอบภายใน

หลักการที่ 17 ประเมินและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายในทันเวลา และเหมาะสม

ประเมินผลและสื่อสารข้อบกพร่องของการควบคุมภายใน และดำเนินการแก้ไขอย่างทันท่วงที รายงานต่อคณะกรรมการบริษัททันทีที่เกิดเหตุการณ์ทุจริตร้ายแรง การฝ่าฝืนกฎหมาย หรือการกระทำที่ผิดปกติ ซึ่งกระทบชื่อเสียงและฐานะการเงินบริษัทอย่างมีนัยสำคัญ รายงานข้อบกพร่องที่เป็นสาระสำคัญ พร้อมแนวทางแก้ไข ต่อคณะกรรมการบริษัท/คณะกรรมการตรวจสอบ ในเวลาอันควร

ทำไม ? ต้องกำกับ ติดตามและประเมินผล

1. ระบบการควบคุมภายใน มีเพียงพอ เหมาะสม มีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติจริงหรือไม่
2. ข้อตรวจพบและการสอบทานได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมและทันเวลา
3. การควบคุมภายในมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง เช่น สหกรณ์มีการนำโปรแกรมมาใช้ในการประมวลผล ใช้ระบบ online

ผู้บริหารองค์กร : ตามทุกระดับ
ผู้จัดการ : ตามเจ้าหน้าที่ทุกคน

พิจารณาข้อสังเกต / ข้อเสนอแนะผลการตรวจสอบของ 3 ผู้ตรวจสอบ

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม

มาตรา 19 ให้ผู้ตรวจการสหกรณ์มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบกิจการและฐานะการเงินของสหกรณ์ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เมื่อตรวจสอบแล้วให้เสนอรายงานการตรวจสอบต่อนายทะเบียนสหกรณ์

มาตรา 69 ให้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์เป็นผู้สอบบัญชีของสหกรณ์ ...ทั้งนี้ตามระเบียบที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด การสอบบัญชีนั้นให้ปฏิบัติตามมาตรฐานการสอบบัญชี และตามระเบียบที่อธิบดีกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

มาตรา 53 ให้สหกรณ์มีผู้ตรวจสอบกิจการ ซึ่งที่ประชุมใหญ่เลือกตั้งจากสมาชิกหรือบุคคลภายนอก เพื่อดำเนินการตรวจสอบกิจการของสหกรณ์แล้วทำรายงานเสนอต่อที่ประชุมใหญ่

ตัวอย่าง

1. ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบ เกี่ยวกับจุดอ่อนของการควบคุมภายใน
จากการตรวจสอบในเรื่องการควบคุมภายในมีข้อสังเกตที่พบ ประกอบด้วย (1) ด้านการ
บริหารจัดการทั่วไป และ (2) ด้านการดำเนินธุรกิจ ดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการทั่วไป

จากการประเมินคุณภาพสหกรณ์ตามหลักเกณฑ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด
ปรากฏว่าสหกรณ์มีชั้นคุณภาพการควบคุมภายในอยู่ในระดับ “ดี” ซึ่งสหกรณ์ควรพัฒนาชั้นคุณภาพการ
ควบคุมภายในสู่ระดับ “ดีมาก” โดยมีการจัดทำแผนระยะสั้น และระยะปานกลาง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ
ด้านระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร และระบบการติดตามและประเมินผล

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ได้ประกาศถือใช้ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ว่าด้วยการบัญชี
ของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ.2563 ซึ่งส่งผลให้สหกรณ์ต้องนำระเบียบดังกล่าวมาถือปฏิบัติ ดังนั้น
ควรติดตามความคืบหน้าอย่างใกล้ชิดในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติของสหกรณ์ และพิจารณาจัดทำ
แผนงานในการจัดส่งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบฝ่ายบัญชีเข้ารับการพัฒนาความรู้เพิ่มเติมเพื่อให้สามารถ
ปฏิบัติตามระเบียบดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน

สหกรณ์ต้องบริหารงานอย่างมีธรรมาภิบาล เพื่อให้ผู้ฝากเงินเกิดความเชื่อมั่นโดยคง
เงินฝากไว้กับสหกรณ์ และสมาชิกเกิดความเชื่อมั่นไม่ถอนทุนเรือนหุ้น ทั้งนี้ หากเกิดวิกฤตความเชื่อมั่น
กรณีที่ เงินรับฝาก และทุนเรือนหุ้น ถูกขอถอนทั้งหมดออกไปจากสหกรณ์ จะทำให้สหกรณ์จะประสบ
ปัญหาสภาพคล่องทันที เนื่องจาก อัตราส่วนสภาพคล่องของสหกรณ์อยู่ที่ร้อยละ 5.30 หมายความว่า
สหกรณ์มีเงินสดและเงินฝากธนาคาร เพียงร้อยละ 5.30 ในการจ่ายคืนในกรณีที่มีเหตุการณ์ดังกล่าว
เกิดขึ้น

รายงานผล
การตรวจสอบบัญชี
ประจำปี 2566
จาก website สหกรณ์

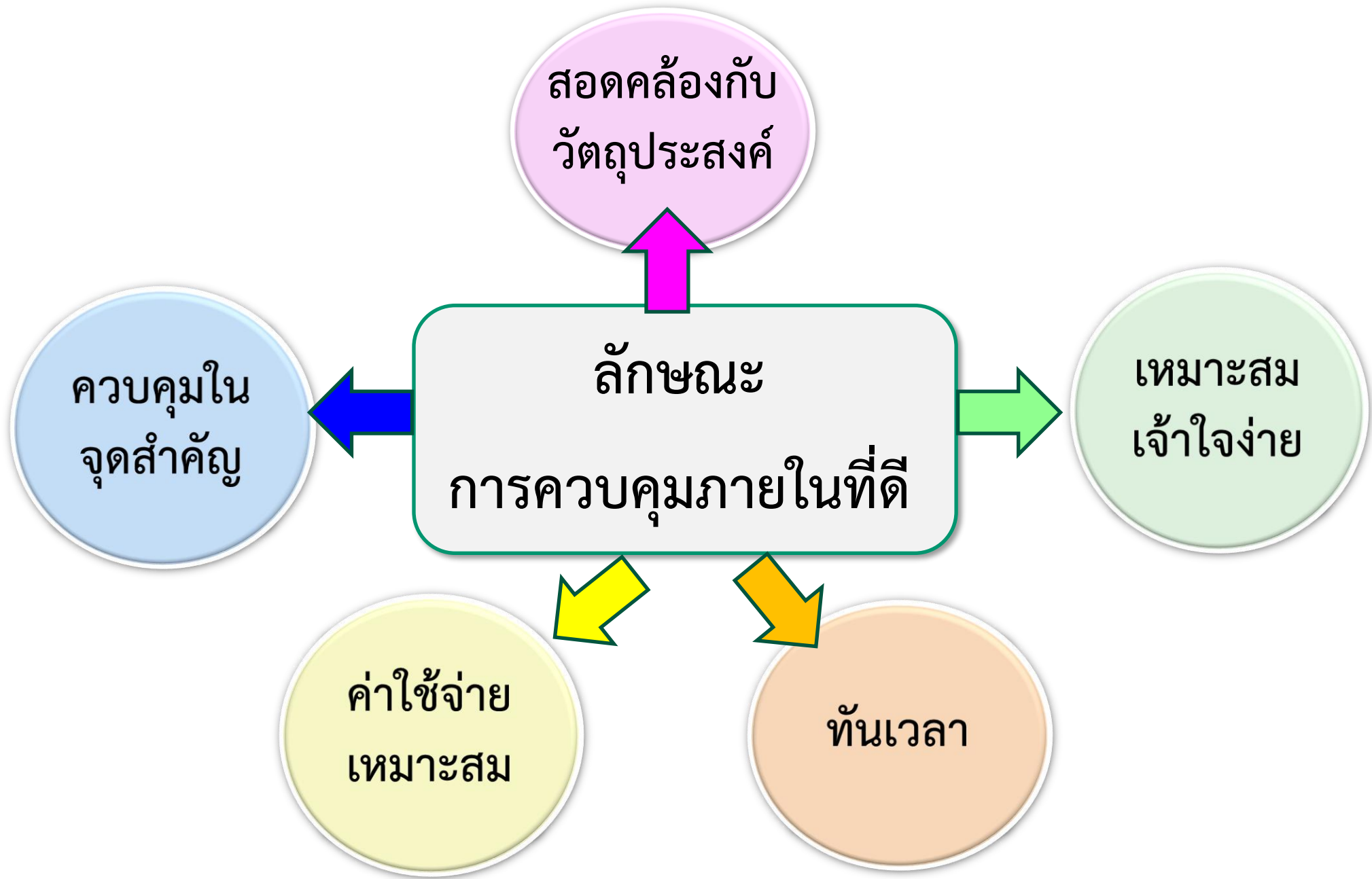
ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้ตรวจสอบกิจการ เสนอต่อสมาชิกในที่ประชุมใหญ่

- ขอให้สหกรณ์จัดทำทะเบียนคุมรหัสผู้ใช้งานของผู้มีอำนาจอนุมัติการถอนเงินออกจากบัญชีผ่านระบบ KTB Corporate ของคณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์แต่ละชุด ทั้งชุดคณะกรรมการในอดีตที่ผ่านมาและปัจจุบัน โดยจัดเก็บทะเบียนคุมไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ตลอดไป เพื่อให้เป็นไปตามหลักการควบคุมภายในด้านเงินฝากธนาคาร สหกรณ์ดำเนินการเรียบร้อยแล้ว
- การเข้าถึงระบบสารสนเทศของสหกรณ์ในระดับ Admin ทุกระบบ ขอให้สหกรณ์ทบทวนสิทธิการเข้าถึงและยกเลิกสิทธิการเข้าถึงระบบของ Admin คนเก่าที่เกษียณ พร้อมทั้งมอบหมายหน้าที่ให้ Admin คนใหม่ได้แก่น
- ตรวจพบใบเสร็จรับเงินที่พิมพ์ออกจากระบบสามารถพิมพ์วันที่ย้อนหลังได้ ทำให้การ Running ใบเสร็จรับเงินไม่เรียงลำดับตามวัน ประเมินความเสี่ยงของระบบสารสนเทศได้ว่า อาจทำให้เกิดการบันทึกรายการไม่เป็นปัจจุบันได้ สหกรณ์ได้ดำเนินการจัดการความบกพร่องของระบบดังกล่าวโดยติดต่อให้ผู้ดูแลโปรแกรมเข้ามาดำเนินการแก้ไข ณ สำนักงานสหกรณ์ และอบรมทบทวนการใช้โปรแกรมให้กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์เรียบร้อยแล้ว
- ทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิก ในระหว่างปีได้มีการใช้เต็มวงเงินที่จัดสรรงบประมาณประจำปีไว้ ทำให้ทุนสวัสดิการที่ตั้งงบประมาณประจำปีไว้ไม่พอจ่าย สหกรณ์จึงต้องตั้งเป็นค่าใช้จ่ายบัญชีค่าทุนสวัสดิการเพื่อสมาชิก เนื่องจากในระหว่างปี มีสมาชิกสหกรณ์ลาออกจากราชการโดยไม่ได้คาดการณ์ไว้

-- ตรวจพบเช็คและเอกสารการจ่ายเช็คเป็นชื่อบุคคลอื่นที่ไม่ใช่สมาชิกผู้กู้ และไม่พบคำอธิบายรายการ
จ่ายเช็คให้สมาชิกเงินกู้เพื่อชำระให้บุคคลอื่นในเอกสารการจ่ายเช็ค ที่ใช้ประกอบการบันทึกบัญชี จึงได้สอบถามกับ
เอกสารการจ่ายเช็ค คำนวณผลรวมยอดจ่ายเงินกู้ทุกรายการยืนยันเป็นรายการจ่ายเพื่อเงินกู้ของสมาชิกจริง จึงเสนอแนะ
ให้สหกรณ์ควบคุมกำกับให้สมาชิกผู้กู้ระบุเหตุผลการกู้ยืมไว้ในสัญญาให้ครบถ้วน รวมทั้งบันทึกเหตุผลการกู้ยืมดังกล่าวไว้
ในรายงานคำอธิบายรายการจ่ายเช็คให้ถูกต้องตรงกัน ในกรณีที่สมาชิกทำสัญญากู้เงินกับสหกรณ์เพื่อชำระหนี้ให้บุคคลอื่น

-- ตรวจพบทะเบียนคุมโฉนดที่ดินของสมาชิกที่นำมาเป็นหลักประกันสัญญากู้เงิน แสดงรายการ
ยังไม่เป็นปัจจุบัน ได้แจ้งให้ผู้ช่วยผู้จัดการดำเนินการให้เรียบร้อย และเสนอแนะไว้ว่าควรจัดทำใบปะหน้าสรุปรายละเอียด
เพิ่มเติมกำกับไว้ในแฟ้มเก็บโฉนดที่ดินของแต่ละรายนั้น ๆ ด้วย อาทิเช่น เลขโฉนดที่ดิน เลขสัญญาเงินกู้ที่ใช้ที่ดินนั้น
เป็นหลักประกัน จำนวนวงเงินกู้ที่ใช้โฉนดค้ำประกันหรือค้ำประกันทั้งจำนวน ราคาประเมินของสำนักงานที่ดิน
ณ วันจดทะเบียน เพื่อให้สะดวกในการตรวจทานและบ่งชี้แหล่งที่มาแห่งโฉนดนั้นได้

-- ตรวจพบสมาชิกโอนเงินนำฝากต่อเดือนเกินกว่าที่สหกรณ์กำหนด เป็นจำนวนเงิน 200,000 บาท
และสหกรณ์ไม่ได้โอนเงินคืนกลับไปให้สมาชิกภายในเดือนนั้น จากการสอบถามเป็นความประสงค์ของสมาชิกที่ต้องการ
ขอฝากไว้ที่สหกรณ์เพื่อนำฝากเข้าบัญชีในเดือนถัดไป สหกรณ์จึงบันทึกบัญชีไว้ในบัญชีเงินรอนำฝากทางด้านหนี้สิน
และออกใบเสร็จรับเงินให้สมาชิกไว้เป็นหลักฐาน ในเหตุการณ์นี้หากสมาชิกฝากเงินเกินกว่ากำหนดสหกรณ์ต้องติดต่อให้
สมาชิกรับรับเงินคืนกลับไปภายในเดือนเท่านั้น เพื่อให้ถูกต้องตามประกาศของสหกรณ์ และไม่ควรถูกบัญชีเงินรอนำ
ฝากแสดงยอดค้างข้ามเดือนวันแต่เหตุเกิดขึ้นในวันสุดท้ายของเดือนนั้นพอดี เนื่องจากการทำธุรกรรมดังกล่าวนี้ไม่ใช่
หนี้สินที่เกิดจากการดำเนินกิจการของสหกรณ์

ระวัง ข้อจำกัดของการควบคุมภายใน

ระบบการควบคุมภายในเปรียบเสมือนป้อมปราการสำหรับป้องกันการทุจริต ถึงจะดีเพียงใด แต่ก็ยังเป็นเพียงเครื่องมือที่ “ คน ” สร้างขึ้นมาเพื่อให้ “ คน ” ปฏิบัติตาม เมื่อใดที่ “ คน ” ไม่ได้ปฏิบัติตาม ระบบการควบคุมภายในที่กำหนดมานั้น ระบบนั้นก็จะเป็นช่องโหว่ หรือเปิดโอกาสให้ “ คน ” ทุจริตได้

ต้นทุน > ความเสียหายที่จะเกิดจากการควบคุม

ร่วมมือกันทุจริต ภายใน / ภายนอก

ไม่ปฏิบัติตามระบบการควบคุม หรือประมาท

ผู้บริหารไม่ใส่ใจต่อการมีระบบการควบคุม

การควบคุมที่กำหนดไว้ไม่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลง

ผู้ปฏิบัติงานขาดความรู้ / ความเข้าใจ

เป็นสหกรณ์ขนาดเล็ก มีทุน / ปริมาณธุรกิจน้อย

1. สมาชิก

จุดอ่อนของการควบคุมภายในของสหกรณ์

- ◆ ไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมของสหกรณ์
- ◆ ขาดความเข้าใจในระบบสหกรณ์
- ◆ ขาดความศรัทธา / ต่อการบริหารจัดการของของคณะกรรมการ และเจ้าหน้าที่สหกรณ์
- ◆ ไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมสหกรณ์ / ผลิตภัณฑ์ทางการเงินของสหกรณ์
- ◆ เป็นปฏิปักษ์ต่อสหกรณ์ / มีการร้องเรียน / ฟ้องร้องสหกรณ์
- ◆ ให้ความร่วมมือกับฝ่ายจัดการหรือคณะกรรมการดำเนินการปกปิด / บิดเบือนข้อมูลที่แท้จริงกับผู้ตรวจสอบ เช่น การยืนยันยอดข้อมูลการทำธุรกรรมต่างๆ ของสมาชิก ทั้งกรณีที่ไม่ได้เกิดขึ้นจริงหรือมียอดไม่ถูกต้อง

2. คณะกรรมการดำเนินการ

จุดอ่อนจากการควบคุมภายในของสหกรณ์ (ต่อ)

- ◆ ขาดธรรมาภิบาล / ความซื่อสัตย์
- ◆ ขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในทางธุรกิจและการบริหารงานสหกรณ์
- ◆ ลงมติที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย กฎกระทรวง ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ คำสั่ง ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ มติที่ประชุมใหญ่ / กรรมการ
- ◆ กำหนดระเบียบต่างๆ ขัดต่อกฎหมาย / ข้อบังคับ
- ◆ ไม่สนใจ / ไม่กำหนดให้มีระบบการควบคุมภายใน
- ◆ ก้าวทำงานของผู้ปฏิบัติ หรือมีการสั่งการที่ไม่ถูกต้อง
- ◆ ไม่สนใจ / ไม่แก้ไข ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของกลุ่มผู้ตรวจสอบ โดยเฉพาะกรณีที่มีความเสียหายต่อสหกรณ์
- ◆ ละเลย/ เพิกเฉย / ช่วยเหลือผู้กระทำผิด
- ◆ ความไม่ต่อเนื่องของคณะกรรมการ การปรับเปลี่ยนนโยบาย / กลยุทธ์การทำงาน อาจทำให้หยุดชะงัก ไม่ต่อเนื่อง
- ◆ ทำธุรกรรมแข่งกับสหกรณ์ / แสวงหาผลประโยชน์

3. ฝ่ายจัดการ

จุดอ่อนจากการควบคุมภายในของสหกรณ์ (ต่อ)

- ◆ ขาดความซื่อสัตย์ / จรรยาบรรณ หาโอกาส / ร่วมมือกันกระทำการทุจริต เช่น ปลอมแปลง ตกแต่ง / แก้ไขข้อมูล ยักยอกเงิน แสวงหาผลประโยชน์ในตำแหน่งหน้าที่
- ◆ ขาดความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่เพียงพอและเหมาะสม
- ◆ ปฏิบัติไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติที่ประชุม
- ◆ Key Man (ตำแหน่งที่สำคัญ) มีการเปลี่ยนแปลงบ่อย งานไม่ต่อเนื่อง
- ◆ หลีกเลียงหรือไม่ปฏิบัติตามการควบคุมภายใน / ระบบงาน / นโยบายที่สหกรณ์กำหนด
- ◆ ผู้จัดการ / ผู้มีอำนาจสั่งการที่ไม่ชอบ หรือมีการก้าวร้าวงาน
- ◆ ปฏิบัติงานผิดพลาด / บกพร่องบ่อยครั้ง โดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญและอาจทำให้สหกรณ์เสียหาย
- ◆ ขาดขวัญกำลังใจในการทำงาน (ไม่ตั้งใจ / ทำงานไม่เต็มที่ / ผิดพลาด / ขาดความรับผิดชอบในการทำงาน

4. ผู้ตรวจสอบภายนอก

จุดอ่อนจากการควบคุมภายในของสหกรณ์ (ต่อ)

กระทำการที่ไม่ชอบด้วยกฎ ระเบียบ และมีความเสียหายกับสหกรณ์

- ◆ เพิกเฉย / ละเลย ไม่สนใจ ปลอมให้สหกรณ์ทำผิด
- ◆ ร่วมมือ / ช่วยเหลือทำเอกสารเท็จ / ปกปิดข้อมูลหรือข้อเท็จจริง / ตกแต่งงบการเงินเพื่อให้สหกรณ์ได้รับประโยชน์ในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย

5. บุคคลที่เกี่ยวข้อง

- ◆ เจ้าหน้าที่ธนาคารร่วมมือกับบุคลากรสหกรณ์ กระทำการทุจริต โดยตกแต่ง Statement (รายงานของธนาคาร)
- ◆ ผู้เชี่ยวชาญ เช่น ผู้ประเมินทรัพย์สินรับอนุญาตร่วมมือกับสหกรณ์ ในการตีราคาสินทรัพย์เกินความเป็นจริง
- ◆ ทนายความปกปิดข้อเท็จจริงเกี่ยวกับคดีความของสหกรณ์

ความเสี่ยง / ผลกระทบของสภกรณ์ที่ขาดการควบคุมภายในที่ดี

สำคัญมาก ะๆะๆะ

เปิดโอกาส ...ให้บุคลากรสภกรณ์กระทำการทุจริต

บริหารจัดการ / ดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ

รายงานทางการเงินไม่ถูกต้อง ขาดความเชื่อถือ

ปฏิบัติงานไม่เป็นไปตามกฎ ระเบียบต่างๆ

ขาดข้อมูลในการตัดสินใจทางธุรกิจ

ชื่อเสียง / ภาพลักษณ์ไม่ดี /ขาดความน่าเชื่อถือ

ด้านการเงิน / บัญชี /
เงินฝากธนาคาร / เชื่ค

ด้านเงินฝาก
สหกรณ์อื่น

ด้าน IT

การควบคุมภายใน
เฉพาะด้าน

ด้านเงินให้กู้

ด้านทุนของ
สหกรณ์

ด้านเงินลงทุน

ด้านที่ดิน อาคาร
และอุปกรณ์

ด้านเงินรับฝาก

ด้านเงินกู้ยืม

การควบคุมภายในด้านบัญชี

มาตรา 65 ให้สหกรณ์จัดให้มี การทำบัญชีตามแบบและรายการที่

นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด ให้ถูกต้อง ตามความเป็นจริง เก็บรักษาบัญชีและเอกสารประกอบ

การลงบัญชีไว้ที่สำนักงานสหกรณ์ ภายในระยะเวลาที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด (ไม่น้อยกว่า

5 ปี) เมื่อมีเหตุต้องบันทึกรายการในบัญชีเกี่ยวกับกระแสเงินสดของสหกรณ์ ให้บันทึกรายการ

ในวันที่เกิดเหตุ นั้น สำหรับเหตุอื่นที่ไม่เกี่ยวกับกระแสเงินสด ให้บันทึกรายการในสมุดบัญชีภายในสามวัน นับแต่วันที่ม

เหตุอันจะต้องบันทึกการานั้น การลงรายการบัญชี ต้องมี เอกสารประกอบการลงบัญชีที่สมบูรณ์โดยครบถ้วน

มาตรา 66 ให้สหกรณ์จัดทำงบการเงินประจำปีทุกรอบปีทางบัญชีของสหกรณ์ งบการเงินประจำปีต้องเป็นไป

ตามแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด งบการเงินประจำปีนั้นต้องทำให้แล้วเสร็จและให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบแล้วนำเสนอ เพื่ออนุมัติในที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์ภายในหนึ่งร้อยห้าสิบวันนับแต่วันสิ้นปีทางบัญชี

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563

ข้อ 6 กำหนดให้คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดทำบัญชี ตามแบบและรายการ ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนด

ข้อ 12 - 13 และ หนังสือ กตส.ที่ กษ 0404 /ว 21 เรื่อง แนวทางปฏิบัติ เรื่อง วิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับเงินสด

การควบคุมภายในด้านบัญชี

วัตถุประสงค์ของการควบคุม

- 1.การจัดทำบัญชี งบการเงิน เป็นไปตาม กฎหมายสหกรณ์และระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
2. นโยบายการบัญชีที่ถือปฏิบัติ เป็นไปตาม ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์ ฯ
3. การแสดงรายการและมูลค่า ในงบการเงินเป็นไปตามรูปแบบ ที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด และมีการเปิดเผยข้อมูลใน งบการเงินอย่างเพียงพอ

จุดอ่อน

- กำหนดนโยบายการบัญชีไม่ถูกต้อง/ไม่เหมาะสม
- เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ตามความเป็นจริง ไม่ครบถ้วน ไม่สมบูรณ์ ตามที่กฎหมายกำหนด
- การบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง หรือไม่เป็นไปตาม ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์
- จัดทำบัญชีย่อยและทะเบียนต่างๆ ไม่เรียบร้อย ไม่เป็นปัจจุบัน และไม่ถูกต้องตรงกับบัญชี คุมยอด
- การจัดทำงบการเงินและการเปิดเผยข้อมูล ไม่เป็นไปตามรูปแบบที่นายทะเบียนสหกรณ์ กำหนด

ระบบการควบคุมภายในที่ดี

- เจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีต้อง ไม่เป็นคนเดียวกัน
- เอกสารการรับ - จ่ายเงิน ประกอบการบันทึก บัญชีต้องถูกต้อง สมบูรณ์ ครบถ้วน
- การบันทึกบัญชีเป็นไปตามที่นายทะเบียน สหกรณ์กำหนด
- เงินสดรับแต่ละวันควรนำฝากหรือโอนเข้า บัญชี ธนาคาร และเก็บรักษาเงินสดไม่เกิน วงเงิน
- การจ่ายเงินจำนวนสูง ต้องมีกรรมการผู้มี อำนาจลงนาม (ห้ามลงชื่อในเช็คล่วงหน้า)
- มีการสอบทานกับบัญชีย่อยและทะเบียนคุม

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านการเงิน

- ★ กำหนดระเบียบของสหกรณ์ว่าด้วย การรับจ่ายและเก็บรักษาเงิน
ข้อสังเกต : - ไม่ควรกำหนดให้สหกรณ์สามารถจ่ายเงินสดได้โดยไม่จำกัดจำนวน
- จำนวนเงินในการเก็บรักษาเงินสดประจำวัน ไม่ควรมากเกินไปจนความจำเป็น
- ★ แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่การเงินและเจ้าหน้าที่บัญชีอย่างชัดเจนและปฏิบัติจริงโดยไม่ก้ำก๋ายอำนาจหน้าที่กัน และมีการตรวจนับเงินสดกับบัญชีทุกสิ้นวัน
- ★ เอกสารการรับ - จ่ายเงินมีความสมบูรณ์ ถูกต้อง ครบถ้วน เช่น มีลายมือชื่อผู้รับเงิน และมีการอนุมัติโดยผู้มีอำนาจและภายในวงเงินที่ได้กำหนดของผู้มีอำนาจแต่ละระดับ
- ★ ใบเสร็จรับเงินมีการเรียงลำดับเลขที่ไว้ล่วงหน้า
ข้อสังเกต : กรณียกเลิกใบเสร็จรับเงินได้นำต้นฉบับแนบติดไว้กับสำเนาครบถ้วนและประทับตรา “ยกเลิก”
กรณีสหกรณ์ใช้โปรแกรมระบบบัญชี มีรายงานใบเสร็จยกเลิกจากระบบ
- ★ ควบคุมการเงินให้เป็นไปตามแผนงานงบประมาณ และใช้จ่ายเท่าที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการ

สหกรณ์ออมทรัพย์.....จำกัด

ใบตรวจนับเงินสด

เมื่อวันที่..... เวลาน.

การตรวจนับเงินสด

ธนบัตร : 1000 บาท x (จำนวน)

500 x (จำนวน)

..... x (จำนวน)

เช็ค :

วันที่ ธนาคารและเช็คเลขที่ ผู้ออกเช็ค

.....

ใบสำคัญที่ยังไม่ได้เบิก

วันที่ ใบสำคัญเลขที่ จ่ายแก่

.....

รวมที่ตรวจนับได้

เงินสดคงเหลือตามบัญชีสมุดสรุปประจำวัน/แยกประเภท

ข้อแตกต่าง

ได้รับเงินสดและเอกสารแทนตัวเงินคนแล้ว

มากกว่า = เงินสดเกินบัญชี

น้อยกว่า = เงินสดขาดบัญชี

เปรียบเทียบ

ผู้เก็บรักษาเงินสด

(.....)

ผู้ตรวจนับ

พยาน

ข้อมูลเพิ่มเติม : วงเงินที่เก็บรักษาประจำวันไม่เกิน บาท

ตัวอย่างจริง - รายงานของผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

- ★ การทำบัญชีในเดือน.....มีการทำผิดพลาดหลายครั้ง รวมทั้งการจ่ายเงินให้กับสมาชิก มีทั้งจ่ายให้ไม่ครบ และต้องเรียกคืน ซึ่งในขณะนี้ฝ่ายจัดการมีการจ้างพนักงานเพิ่มถึง 3 อัตรา ควรจะมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานที่รอบคอบ ปลอดภัย และถูกต้องมากกว่านี้
- ★ มีการใช้จ่ายเงินในเรื่องการศึกษาอบรมที่มีค่าใช้จ่ายจำนวน บาท เป็นค่าใช้จ่ายที่สูงแต่ไม่แสดงให้เห็นถึงประโยชน์ที่สหกรณ์จะได้รับ และจากการสัมมนาครั้งนี้ท่านได้รับหรือนำสิ่งใดมาใช้ในการพัฒนางานหรือไม่ ขอให้คณะกรรมการได้ทบทวนพิจารณาการเข้ารับการอบรม โดยคำนึงถึงการนำมาพัฒนาบุคลากร และหน่วยงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด และดูจากหัวข้อการประชุมก็เน้นสนับสนุนการเปรียบเทียบเสมือนว่าเอื้อให้บุคลากรไปพักผ่อนหรือท่องเที่ยวโดยการใช้เงินของสมาชิกเกินความจำเป็น และไม่สอดคล้องกับนโยบายที่เน้นการประหยัดงบประมาณ

การควบคุมภายใน : ด้านใช้ค

- ตรวจสอบเช็คที่ได้รับทุกครั้งเพราะธนาคารอาจไม่รับเนื่องจากเช็คเสีย
 - การจ่ายเช็ค / การอนุมัติการจ่ายเช็คเป็นไปตามระเบียบของสหกรณ์
- ไม่ควรจ่ายเช็คเงินสดหรือผู้ถือ ต้องจ่ายเช็คปิดคร่อม หรือเช็คระบุชื่อผู้รับเงิน
- เช็คที่ยกเลิกต้องนำมาติดไว้กับต้นขั้วและประทับตรา “ ยกเลิก ” / ระบุรายละเอียดที่ต้นขั้วเช็ค
- ไม่ลงลายมือชื่ออนุมัติเช็คไว้ล่วงหน้า / กำหนดผู้มีอำนาจสั่งจ่ายอย่างน้อย 2 คน
- มีการจัดทำทะเบียนคุมเช็คทั้งรับ - จ่าย

[illegible]

คำพิพากษากฎีกาที่เกี่ยวข้อง

คำพิพากษากฎีกาที่ 2158 / 2531 จำเลยเป็นผู้จัดการสหกรณ์ เก็บเงินสดไว้เกินระเบียบของสหกรณ์ ตามระเบียบส่วนที่เกินต้องนำฝากธนาคาร ในกรณีจำเลยไม่สามารถนำส่งฝากได้ ให้บันทึกเสนอประธานหรือรองประธาน เมื่อคนร้ายเข้ามางัดโต๊ะ และนำกุญแจไปไขตู้নির্যแล้วเอาเงินสดจำนวนนั้นไป ถือว่าจำเลยทำละเมิด

คำพิพากษากฎีกาที่ 1529 / 2522 : จำเลยเป็นผู้รักษาเงินของบริษัทโจทก์ มีหน้าที่รับเงินจากพนักงานขาย นำฝากธนาคารเป็นรายวันตามยอดที่รับไว้ จำเลยยกยอดเงินสดของโจทก์ ที่จะต้องฝากเข้าธนาคาร แล้วออกเช็คของจำเลยนำเข้าฝากธนาคารแทน เพื่อจะไม่ให้โจทก์รู้ความจริงและต้องการปิดบังความผิดฐานยกยอด **ธนาคาร** ปฏิเสธการจ่ายเงินตามเช็คที่จำเลยออก โจทก์ดำเนินคดีแก่จำเลยฐานยกยอด ศาลพิพากษาลงโทษจำเลย คดีถึงที่สุดแล้ว โจทก์จึงฟ้องจำเลยเป็นคดีนี้ ขอให้ลงโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ ดังนี้ จำเลยมิได้ออกเช็คที่ฟ้องโดยเจตนาที่จะให้มีการใช้เงินตามเช็ค ทั้งศาลได้พิพากษาลงโทษจำเลยในความผิดฐานยกยอดเงินตามเช็คที่โจทก์นำมาฟ้องไปจนคดีถึงที่สุดแล้วด้วย **การกระทำของจำเลยจึงไม่เป็นความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็คฯ**

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินฝากธนาคาร

- ❖ ควบคุมการฝากและถอนเงินจากธนาคาร ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่กำหนด
- ❖ กรณีสหกรณ์ใช้ระบบ KTB Corporate Online ต้องมีการควบคุม ตรวจสอบความถูกต้องของการบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ และรายงานการจ่ายเงินของบัญชีเงินฝากธนาคารของสหกรณ์ให้ถูกต้องตรงกับรายงานที่พิมพ์ออกจาก KTB Corporate Online เป็นประจำทุกวัน
- ❖ ขอหนังสือยืนยันยอดเงินฝากธนาคาร / ภาระผูกพัน และเปรียบเทียบรายการรับ - จ่ายในบัญชีเงินฝากธนาคารกับใบแจ้งยอด/สมุดคู่บัญชีธนาคาร หากไม่ถูกต้อง ต้องพิสูจน์ยอดเงินฝากธนาคาร (Reconciliation) ของสหกรณ์ กับ Bank Statement หรือรายงานจากระบบ Internet Banking

อัตราดอกเบี้ยนโยบายและผลกระทบ

อัตรา ดอกเบี้ย นโยบาย

- ธปท. เป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ยนโยบาย ซึ่งเป็นนโยบายการเงิน เพื่อใช้ในการควบคุมเสถียรภาพด้านราคาและส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจไทย ซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อเศรษฐกิจและประชาชน
- อัตราดอกเบี้ยสูงขึ้น อัตราดอกเบี้ยทั้งเงินฝากและเงินกู้จะมีทิศทางขาขึ้นตาม อัตราเงินเฟ้อลดลง
- อัตราดอกเบี้ยลดลง อัตราดอกเบี้ยทั้งเงินฝากและเงินกู้จะมีทิศทางขาลงตาม อัตราเงินเฟ้อเพิ่มขึ้น

กรณีกู้เงิน

- **ดอกเบี้ยสูงขึ้น :** หากธนาคารขึ้นดอกเบี้ย ต้องรับภาระจ่ายดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ทำให้มีรายได้คงเหลือลดลง หรือมีต้นทุนทางการเงินสูงขึ้น
- **ดอกเบี้ยลดลง :** หากธนาคารลดดอกเบี้ย จ่ายดอกเบี้ยน้อยลง ทำให้มีรายได้คงเหลือมากขึ้น ต้นทุนทางการเงินลดลง สามารถใช้จ่ายหรือลงทุนอย่างอื่นได้มากขึ้น

กรณีฝากเงิน

- **ดอกเบี้ยสูงขึ้น** หากธนาคารขึ้นดอกเบี้ย : ได้รับดอกเบี้ยเพิ่มขึ้น ทำให้มีรายได้คงเหลือ/ผลตอบแทนเพิ่มขึ้น สามารถนำไปใช้จ่ายหรือลงทุนอย่างอื่นได้มากขึ้น
- **ดอกเบี้ยลดลง** หากธนาคารลดดอกเบี้ย : ได้รับดอกเบี้ยน้อยลง ทำให้มีรายได้คงเหลือ / ผลตอบแทนลดลง อาจต้องทบทวนการนำเงินไปใช้ในสินทรัพย์อื่นที่ให้ผลตอบแทนสูงขึ้น

กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินลงทุน

พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 62 (1) - (7)

ประกาศ คพช. วันที่ 17 พ.ย. 2563 : ข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2563

ระเบียบ นทส.ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 *บังคับใช้ตั้งแต่ 10 ตุลาคม 2563* ข้อ 18 - 24

กฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2564 (**10 ก.พ. 2564**)

สหกรณ์ขนาดใหญ่ ข้อ 5 (7) กำหนดนโยบายและแผนเกี่ยวกับการฝาก การลงทุน การกู้ยืมจากสหกรณ์อื่นและสถาบันการเงิน และการค้าประกัน เพื่อเสนอต่อที่ประชุมใหญ่ของสหกรณ์เพื่ออนุมัติ

สหกรณ์ขนาดเล็ก ข้อ 7 สหกรณ์ที่มีสัดส่วนการลงทุนมากกว่าร้อยละ 20 ของทุนเรือนหุ้นและทุนสำรอง หรือเงินลงทุนมากกว่า 1,000 ล้านบาท ให้คณะกรรมการแต่งตั้งคณะกรรมการการลงทุน เพื่อจัดทำนโยบายและแผนการลงทุนเสนอต่อคณะกรรมการ และที่ประชุมใหญ่เพื่อพิจารณาอนุมัติ

กฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์ ฯ พ.ศ. 2567 : ด้านเงินลงทุน (**26 พ.ย 2567**)

หนังสือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ด่วนที่สุดที่ กษ 0404/ว2 เรื่องวิธีปฏิบัติทางบัญชีสำหรับสหกรณ์ที่มีเงินลงทุนในหุ้นกู้ บริษัท การบินไทย จำกัด (มหาชน) ภายหลังการแปลงหนี้หุ้นกู้ และดอกเบี้ยใหม่ตั้งพักเป็นหุ้นสามัญ ลงวันที่ 2 มกราคม 2568

New

การฝากหรือลงทุน ตามพระราชบัญญัติ พ.ศ. 2542 มาตรา 62

เงินของสหกรณ์นั้น สหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ ดังต่อไปนี้

- (1) ฝากในชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น
- (2) ฝากในธนาคารหรือฝากในสถาบันการเงินที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์

ฝาก - เจ้าหนี้

- (3) **ซื้อหลักทรัพย์ของรัฐบาลหรือรัฐวิสาหกิจ**

ลงทุน - เจ้าหนี้ / เจ้าของ

- (4) **ซื้อหุ้นของธนาคารที่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือทางการเงินแก่สหกรณ์**
- (5) **ซื้อหุ้นของชุมนุมสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น**
- (6) **ซื้อหุ้นของสถาบันที่ประกอบธุรกิจอันทำให้เกิดความสะดวกรหรือส่งเสริม**

ตราสารทุน / หุ้น - เจ้าของ

ความเจริญแก่กิจการสหกรณ์โดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ (ลำสุด 15 มิ.ย. 67)

- (7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด

การควบคุมภายใน : ด้านเงินฝากสหกรณ์อื่น

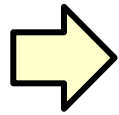
- ☆ วิเคราะห์ความมั่นคง / ความเสี่ยงของสหกรณ์ที่นำฝาก เงื่อนไขการฝาก / ความเหมาะสมของระยะเวลา / ปริมาณเงิน เหมาะสมกับอัตราดอกเบี้ย
- ☆ ขอเอกสารรับรองเงินกู้ยืมคงเหลือของสหกรณ์อื่น ตามวงเงินที่ได้รับความเห็นชอบจาก นทส.
- ☆ กระจายความเสี่ยงของการนำฝาก ทั้งจำนวนเงินและแหล่งที่ฝากเพื่อป้องกันการขาดสภาพคล่องทางการเงิน หากเกิดปัญหากับสหกรณ์ผู้รับฝาก (แม้จะไม่ต้องกังวลมากกับความผันผวนทางเศรษฐกิจ)
- ☆ ติดตามความเคลื่อนไหวสหกรณ์ที่นำเงินไปฝาก หากสหกรณ์ที่รับฝาก ขาดสภาพคล่องทางการเงิน ถอนคืนไม่ได้ หรือได้ไม่ครบ หรือต้องรอไปก่อน อาจต้องประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ ซึ่งส่งผลให้กำไรสุทธิ ของสหกรณ์ผู้ฝากลดลง
- ☆ สอบทานความถูกต้อง ครบถ้วน ของบัญชีย่อยเงินฝากสหกรณ์อื่นกับบัญชีคุมยอด
- ☆ สอบทานยืนยันยอดเงินฝากสหกรณ์อื่น

เงินฝากสหกรณ์อื่น

ระเบียบ นทส. ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 16 -17

ข้อ 16

เงินฝากสหกรณ์อื่น

การนำเงินไปฝากกลุ่มสหกรณ์หรือสหกรณ์อื่น

การประมาณการค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ

1. มีกำหนดชำระคืนแล้ว แต่ผู้รับฝาก
ไม่สามารถจ่ายคืนเงินฝากได้

2. ผู้รับฝากมีขาดทุนสะสมเกินกึ่งหนึ่งของทุนเรือนหุ้น
และมีข้อมูลที่แสดงให้เห็นว่าขาดสภาพคล่อง

สหกรณ์ผู้ฝากต้องรายงานเงินฝากที่ถอนไม่ได้ ต่อ
ที่ประชุมคณะกรรมการ
- ตั้งค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญ
เต็มจำนวนที่ถอนคืนไม่ได้

กรณี ไม่ได้จัดทำแผนการปรับปรุง การดำเนินงานให้ตั้ง
ค่าเผื่อเงินฝากสหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญเต็มจำนวน

กรณีผู้รับฝากอยู่ระหว่างการจัดทำแผนการปรับปรุง
การดำเนินงานตามคำสั่ง นทส. ให้ทยอยตั้งค่าเผื่อเงินฝาก
สหกรณ์อื่นสงสัยจะสูญตามระยะเวลาที่กำหนด

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินลงทุน

- ★ กำหนดระเบียบ นโยบายการลงทุนที่ชัดเจน ไม่ขัดต่อกฎหมาย กฎกระทรวง ประกาศ คพช.
- ★ ลงทุนตาม พรบ.สหกรณ์ /ประกาศ คพช. / กฎกระทรวง / มติที่ประชุมใหญ่
- ★ ก่อนตัดสินใจซื้อหลักทรัพย์ ควรวิเคราะห์ความมั่นคง / ความเสี่ยงของสถาบันการเงินที่ลงทุน (Low Risk Low Return **High Risk High Return**) ความคุ้มค่าของผลตอบแทนที่ได้รับ วางแผนความเหมาะสมของช่วงเวลาการลงทุนกับปริมาณ เงินลงทุน ซื้อตอนราคาลง ขายตอนราคาขึ้นแต่ไม่ควรขาย ในช่วงเวลาที่ราคาลดต่ำลงในช่วงที่เกิดสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดในระยะสั้น อาจต้องรอเวลาเพื่อให้ได้ราคาที่ดีกว่า) แต่ถ้าคาดว่าราคาจะลดต่ำลงเรื่อยๆ ด้วยสถานการณ์ระยะยาว สหกรณ์ก็อาจต้องยอมขาดทุน หรือขาดทุนกำไร
- ★ กระจายความเสี่ยงของการลงทุน ทั้งจำนวนเงินและสถาบันการเงินที่ลงทุน
- ★ จัดทำนโยบายการลงทุน ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์ ขอบเขตและทางเลือกการลงทุนที่เหมาะสม ผลตอบแทนการลงทุนที่ต้องการ ระดับความเสี่ยงที่รับได้ ความคล่องตัวในการซื้อขายสินทรัพย์ กำหนดเป้าหมายสำหรับส่วนผสมของพอร์ตการลงทุน โดยพิจารณาการกระจายการลงทุนและผลตอบแทนที่ตั้งเป้าไว้

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินลงทุน

- ★ เอกสารหลักฐานการลงทุนถูกต้อง ครบถ้วน และมีการบันทึกบัญชีอย่างถูกต้อง รวมถึงการจัดทำทะเบียนคุม
- ★ เก็บรักษาเอกสารหลักฐานการลงทุนไว้ในที่ที่ปลอดภัย เหมาะสม และมีการเปรียบเทียบกับบัญชีคุมกับทะเบียน
- ★ จัดทำหนังสือยืนยันเงินลงทุนกับศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (กรณีมีการฝากเก็บไว้)
- ★ ติดตาม ตรวจสอบ port การลงทุนของตนเองอย่างสม่ำเสมอ ให้เป็นไปตามเป้าหมายอย่างน้อย ปีละครั้ง หรือตามที่เห็นสมควรโดยที่ระดับความเสี่ยงยังคงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ **กรณีไม่ตั้งใจจะถือครบกำหนด (เป็นหลักทรัพย์เผื่อขาย)** เมื่อมีโอกาสก็สามารถขายทำกำไร
- ★ ติดตามข่าวสถานการณ์สถาบันการเงิน/ ชุมชนสหกรณ์ที่ลงทุน **อย่า ! ละเลยเพิกเฉย** หากสถาบันการเงิน / ชุมชนสหกรณ์ที่สหกรณ์นำเงินไปลงทุนมีปัญหา ไม่สามารถจ่ายคืนต้นเงินหรือผลตอบแทนได้ตามกำหนด / สัญญา สหกรณ์อาจต้องตั้งการด้อยค่าเงินลงทุน **(ค่าใช้จ่าย)** และระงับการรับรู้รายได้ผลตอบแทนการลงทุน **(รายได้ลด)** **ส่งผลให้กำไรสุทธิลดลง**

หัวใจสำคัญของการบริหารการลงทุน อยู่ที่การ “ จำกัดความเสี่ยง ” ไม่ใช่ “ กำจัดความเสี่ยง ”

กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินให้กู้ยืม

★ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 46 (6) ให้สมาชิกกู้ยืม และ มาตรา 46 (8) ให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงินได้ตามระเบียบของสหกรณ์ ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

★ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยการบัญชีของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร พ.ศ. 2563 ข้อ 25 - 32 เรื่อง การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ /การตัดจำหน่ายหนี้สูญ และที่ดินแทนการชำระหนี้ ข้อ 50 - 52 บังคับใช้ 10 ต.ค.63

★ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง การประมาณการค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ สำหรับสหกรณ์ประเภทออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนที่เรียกเก็บเงินงวดชำระหนี้จากสมาชิกโดยการหักจากเงินได้ ณ ที่จ่าย (ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 ส.ค. 67)

New

★ หนังสือ กสส.1115/1212 ลวท.11 ก.พ.63 แนวทางปฏิบัติในการกำหนดหลักประกันเงินกู้และการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ (เงินสงเคราะห์ศพที่ได้จากการเป็นสมาชิกสมาคมฌาปนกิจสงเคราะห์ไม่อาจถือหลักประกัน สำหรับการกู้เงินจากสหกรณ์ /การจัดสวัสดิการหรือกองทุนสวัสดิการต่างๆที่เข้าข่ายเป็นการประกอบธุรกิจประกันชีวิต ตาม พร.บ.ประกันชีวิต พ.ศ. 2535 และประกันวินาศภัย ตาม พ.ร.บ. ประกัน วินาศภัย พ.ศ. 2535)

★ หนังสือ กสส.1115/5623 ลวท.29 มิ.ย.63 การกำหนดหลักประกันเงินกู้และการจัดสวัสดิการของสหกรณ์ที่ขัดต่อกฎหมาย รอนนายทะเบียนสหกรณ์เพิกถอนมติที่ประชุมใหญ่หรือมติที่ประชุมกรรมการ/ สั่งการให้สหกรณ์แก้ไขข้อบกพร่อง

กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินให้กู้ยืม (ต่อ)

ประกาศกฎกระทรวง การดำเนินงานและการกำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตฯ

★ หมวด 4 การกำกับดูแลด้านธรรมาภิบาลของสหกรณ์ ข้อ 18 (1) (5) และ (6) เพื่อป้องกันการขัดกันของผลประโยชน์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้คณะกรรมการถือปฏิบัติ (ใช้บังคับตั้งแต่ 10 กุมภาพันธ์ 2564)

ข้อ 18 เพื่อป้องกันการขัดกันของผลประโยชน์ในการดำเนินงานของสหกรณ์ ให้คณะกรรมการถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

- (1) การให้สินเชื่อหรือให้กู้แก่กรรมการซึ่งเป็นสมาชิกต้องไม่มีเงื่อนไขหรือข้อกำหนดพิเศษและต้องไม่มีลักษณะที่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลดังกล่าว มากกว่าการให้สินเชื่อหรือให้กู้กับสมาชิกอื่น
- (5) การพิจารณาให้สินเชื่อหรือให้กู้แก่กรรมการซึ่งเป็นสมาชิก ห้ามกรรมการซึ่งขอสินเชื่อหรือกู้เงินและผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับกรรมการซึ่งขอสินเชื่อหรือกู้เงินเข้าร่วมพิจารณาในเรื่องดังกล่าว
- (6) การพิจารณาให้สินเชื่อหรือให้กู้แก่สหกรณ์อื่น ห้ามกรรมการซึ่งเป็นผู้ซึ่งเกี่ยวข้องกับสหกรณ์ที่ขอสินเชื่อหรือขอกู้เข้าร่วมพิจารณาในเรื่องดังกล่าว

หนังสือกรมส่งเสริมสหกรณ์ ที่ กษ 1115 /11083 วันที่ 20 ตุลาคม 2560 กำหนดเกณฑ์กำกับความเสี่ยงด้านเครดิต

แนวทางปฏิบัติตามร่างระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน
และร่างระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น

รายการ	ระเบียบว่าด้วยการให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน	ระเบียบว่าด้วยการรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น
ข้อกำหนด	การให้เงินกู้แก่สหกรณ์อื่น (มาตรา ๔๖ (๘))	การรับฝากเงินจากสหกรณ์อื่น (มาตรา ๔๖ (๕))
ใช้บังคับกับ	สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ ที่มีสินทรัพย์รวมมากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท (สหกรณ์ผู้ให้กู้)	สหกรณ์ผู้รับฝากเงินทุกประเภท และทุกขนาด
เงื่อนไข	๑. ให้สหกรณ์อื่น (ผู้ขอกู้) แต่ละสหกรณ์กู้ยืมเงินได้ไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสหกรณ์ผู้ให้กู้	๑. รับฝากเงินจากสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ ที่มีสินทรัพย์รวมมากกว่า ๕,๐๐๐ ล้านบาท (สหกรณ์ผู้ฝากเงิน) ได้ไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสหกรณ์ผู้ฝากเงินแต่ละสหกรณ์
	๒. หากสหกรณ์ผู้ให้กุนำเงินไปฝากไว้กับสหกรณ์ผู้ขอกู้ด้วย ยอดรวม ทั้งเงินฝากและเงินให้กู้ต้องไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสหกรณ์ผู้ให้กู้	๒. หากสหกรณ์ผู้ฝากเงินรายใดมีการให้เงินกู้แก่สหกรณ์ผู้รับฝากเงินด้วย ยอดรวมทั้งเงินฝากและเงินให้กู้ต้องไม่เกิน ๑๐% ของทุนเรือนหุ้นรวมกับทุนสำรองของสหกรณ์ผู้ฝากเงินนั้น
	๓. วงเงินที่จะให้กู้แก่สหกรณ์ผู้ขอกู้ เมื่อรวมกับหนี้สินอื่นของสหกรณ์ผู้ขอกู้แล้ว ต้องไม่เกินวงเงินกู้ยืมฯ ที่ นทส. เห็นชอบสำหรับสหกรณ์ผู้ขอกู้นั้น	๓. ยอดรวมเงินรับฝากจากสหกรณ์อื่น เมื่อรวมกับหนี้สินอื่นของสหกรณ์ผู้รับฝากเงินแล้ว ต้องไม่เกินวงเงินกู้ยืมฯ ที่ นทส. เห็นชอบสำหรับสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน
หลักการ/เหตุผล	กำหนดเกณฑ์กำกับความเสี่ยงด้านเครดิตในการกำกับดูแลลูกหนี้รายใหญ่ของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ตามมติกรม. เมื่อวันที่ ๗ มีนาคม ๒๕๖๐	การที่สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนขนาดใหญ่ นำเงินไปฝากกับสหกรณ์อื่น ย่อมเข้าลักษณะเป็นเจ้าหนี้เช่นเดียวกับ การให้สหกรณ์อื่นกู้ยืมเงิน จึงอยู่ภายใต้เกณฑ์กำกับความเสี่ยงด้านเครดิตในการกำกับดูแลลูกหนี้รายใหญ่

ออมทรัพย์ : จุกเงิน / สามัญ / พิเศษ

กรณีใช้หลักทรัพย์

ค้ำประกัน : เพียงพอ /

- อยู่ในวงเงิน
- มีอำนาจอนุมัติ

เหมาะสม

การดำเนินธุรกิจด้านสินเชื่อ

การให้สินเชื่อ

ผู้กู้ ยื่นเอกสาร
แสดงความจำนงขอกู้
(ระวางกู้ปลอม / ผิด)

เจ้าหน้าที่ตรวจสอบ
ความถูกต้อง
ครบถ้วน

พิจารณา
อนุมัติ
ตามมติที่ประชุม
คณะกรรมการ

สมาชิกผู้กู้จัดทำ
- หนังสือสัญญากู้
- หนังสือค้ำประกัน

เจ้าหน้าที่การเงิน
จ่ายเงินกู้ให้ผู้กู้
ตามที่ได้รับอนุมัติ
- ใบรับเงินกู้

ผู้กู้นำเงิน
มาชำระหนี้

* เจ้าหน้าที่สินเชื่อ
ตรวจสอบบัญชีย่อยลูกหนี้
- บันทึกข้อมูลในระบบเงินกู้ /
คำนวณดอกเบี้ย / ค่าปรับ

* เจ้าหน้าที่การเงิน
รับเงินสด / เช็คธนาคาร
• ออกใบเสร็จรับเงิน
• บันทึกในสมุดคู่มือสมาชิก

ส่งเอกสารให้เจ้าหน้าที่
บัญชี เพื่อบันทึกบัญชี
- สรุปประจำวัน
- แยกประเภท
- ย่อยรายตัว (ถ้าใช้
โปรแกรมจะบันทึกที่ระบบ
การเงินเลย)

การรับชำระหนี้เงินกู้

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านสินเชื่อ

เป็นกระบวนการบริหารและจัดการลูกหนี้ ไม่ให้เกิดเป็นหนี้เสียหรือเป็นหนี้ที่มีปัญหาและมีการแก้ไขหนี้ที่มีปัญหาอย่างเป็นระบบ ทำให้ลูกหนี้สามารถชำระหนี้คืนได้ และได้รับชำระคืนตามกำหนดระยะเวลา เช่น ลูกหนี้ที่ส่ออาการจะมีปัญหาในชำระหนี้ ลูกหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (NPL) ลูกหนี้ขาดสภาพคล่อง ลูกหนี้ระหว่างดำเนินคดี ลูกหนี้ตามคำพิพากษา

- กำหนดข้อบังคับ ให้สอดคล้องกับกฎหมาย / กฎกระทรวง / ระเบียบและประกาศนายทะเบียนสหกรณ์
- กำหนดระเบียบเกี่ยวกับการให้เงินกู้และดอกเบี้ยเงินกู้ครบถ้วน ถูกต้อง ครอบคลุมลักษณะการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ และให้ถูกต้องตามที่กำหนดในข้อบังคับและระเบียบ
- แบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างเจ้าหน้าที่สินเชื่อ การเงินและบัญชีอย่างชัดเจน
- เอกสารหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการรับ - จ่ายเงินกู้เป็นไปตามระเบียบ / ประกาศของสหกรณ์ และมีการบันทึกบัญชีถูกต้อง ครบถ้วน

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านสินเชื่อ (ต่อ)

- พิจารณาความคุ้มค่าของหลักประกันเงินกู้ เพียงพอ เหมาะสม อย่าให้บกพร่อง และมีการจัดทำทะเบียนผู้ค้ำประกันให้เป็นปัจจุบันตามระเบียบสหกรณ์
- มีการทดสอบการคำนวณดอกเบี้ย / ค่าปรับเงินให้กู้ตามอัตราที่สหกรณ์และควรมีการสุ่มสอบทานความสัมพันธ์ของรายการดอกเบี้ยรับกับปริมาณเงินให้กู้เป็นระยะ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงสาระสำคัญด้านเงินให้กู้ เช่น ดอกเบี้ย วงเงินกู้ เป็นต้น
- **ปรับปรุงฐานข้อมูลลูกหนี้ให้เป็นปัจจุบัน และวิเคราะห์อายุลูกหนี้อย่างสม่ำเสมอ** ติดตาม ทวงถาม เร่งรัดลูกหนี้ให้มีการชำระหนี้ตามกำหนดในสัญญา รวมถึงการจัดทำรายงานการติดตามหนี้ที่ถึงกำหนดชำระ / หนี้ที่ผิดนัดชำระ / หนี้ค้างนาน-
- เปรียบเทียบบัญชีย่อยลูกหนี้เงินให้กู้แต่ละประเภทให้ถูกต้อง ตรงกับบัญชีคุมยอดอย่างสม่ำเสมอ กรณีพบข้อแตกต่างให้ค้นหาสาเหตุและรายงานให้ที่ประชุมคณะกรรมการทราบความเคลื่อนไหว

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านสินเชื่อ (ต่อ)

- มีนโยบายควบคุมภายในด้านสินเชื่อที่เหมาะสม / กำกับติดตามดูแลให้ผู้รับผิดชอบปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับระเบียบและที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอนของขบวนการสินเชื่อ ต้องควบคุม **อย่า ! ให้มีการค้างชำระ หรือให้เกิด NPL** (หนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ค้างชำระเกิน 3 เดือน) เพราะตามนโยบายบัญชี จะกำหนดให้ระงับการรับรู้รายได้ ดอกเบี้ยค้างรับ สำหรับหนี้ NPL)
- จัดชั้นสินทรัพย์ลูกหนี้ เพื่อพิจารณาการตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญให้เพียงพอและเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบ / ประกาศนายทะเบียนหลักทรัพย์ ซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายเฉพาะธุรกิจสินเชื่อ ที่มีผลให้กำไรสุทธิลดลง รวมถึงการตัดหนี้สูญ
- สอบทานหนี้กับสมาชิกโดยตรง หรือขอคำยืนยันยอดลูกหนี้เงินให้กู้ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง หากสหกรณ์มีโปรแกรมการตรวจสอบธุรกรรมของสมาชิก สหกรณ์ควรผลักดันให้สมาชิกเข้าสอบทานความถูกต้องของข้อมูลการทำธุรกรรมของสมาชิกกับสหกรณ์

แนวทางการป้องกัน / แก้ไขปัญหาด้านสินเชื่อ (ผู้กู้ / ผู้ค้ำประกัน)

- ให้คำปรึกษาแนะนำลูกหนี้ที่มีปัญหา / คลินิกแก้ปัญหานี้ ชี้แจงหน้าที่ความรับผิดชอบของผู้ค้ำประกัน
- ขอข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (บูโร) ประกอบการพิจารณาการให้สมาชิกกู้ยืมในจำนวนเงินที่สูง (ป้องกัน)
- ให้สมาชิกรับรองตนเอง เช่น ไม่เป็นบุคคลตามที่ ปปง. กำหนด / ไม่อยู่ระหว่างการถูกฟ้องคดีล้มละลาย / ไม่มีหนี้กับ กยศ. (กองทุนเงินให้กู้เพื่อการศึกษา) / ไม่มีการนำเงินบำเหน็จไปค้ำประกันเงินกู้จากธนาคาร
- พัฒนา / ส่งเสริมให้สมาชิกมีความรู้ด้านวางแผนทางการเงินรายบุคคล และรักษาวินัยทางการเงิน
- ให้สมาชิกมีการปรับโครงสร้างหนี้ ทำสัญญาใหม่ (ขยายงวดชำระหนี้ ลดอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้) / รวมหนี้
- สมาชิกทำหนังสือยินยอมให้สหกรณ์หักชำระหนี้โดยตรงจากบัญชีธนาคารที่ได้รับเงินได้รายเดือน
- ทำข้อตกลงกับสมาชิกให้โอนเงินมาเพิ่มหรือนำเงินมาชำระหนี้ที่สหกรณ์โดยตรง กรณีมีเงินหักยังไม่เพียงพอ
- จัดให้มีสวัสดิการภายในสหกรณ์และขบวนการสหกรณ์เพื่อให้ค้ำหนี้กรณีเสียชีวิต เช่น ทำฌาปนกิจสงเคราะห์
- จัดให้มีกองทุนช่วยเหลือผู้กู้ / ผู้ค้ำประกัน โดยจัดสรรจากกำไรสุทธิ ในมูลค่า / อัตราที่เหมาะสม
- อื่นๆ เช่น ทำ MOU กับกรมบังคับคดี (ลูกหนี้ล้มละลาย)

กฎ ระเบียบเกี่ยวกับสหกรณ์ออมทรัพย์ : ด้านเงินรับฝาก (ต้องได้รับความเห็นชอบจาก นทส.)

★ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ม.46 (5) รับฝากเงินประเภทออมทรัพย์หรือประเภทประจำ จากสมาชิกหรือสหกรณ์อื่น หรือสมาคมฉาบปะนกิจสงเคราะห์ซึ่งมีสมาชิกของสมาคมนั้นไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งเป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน (เพิ่มเติม พ.ศ. 2553) หรือนิติบุคคล ซึ่งมีบุคลากรหรือลูกจ้างไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของนิติบุคคลนั้น เป็นสมาชิกของสหกรณ์ผู้รับฝากเงิน (เพิ่มเติม พ.ศ. 2562) ทั้งนี้ตามระเบียบของสหกรณ์ที่ได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์

★ ประมวลรัษฎากร สหกรณ์มีหน้าที่หักดอกเบี้ยเงินรับฝากประจำ ณ ที่จ่าย 15 % และนำส่งภาษี เว้นแต่ดอกเบี้ยเงินฝากและผลตอบแทนเงินฝากที่เกิดจากการฝากเงินเป็นรายเดือนติดต่อกันมีระยะเวลาไม่น้อยกว่ายี่สิบสี่เดือน นับแต่วันที่เริ่มฝาก โดยมียอดเงินฝากแต่ละคราวเท่ากันแต่ไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาทต่อเดือน และรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกินหกแสนบาท ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่อธิบดีประกาศกำหนด

★ กฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สหกรณ์มีหน้าที่รายงานธุรกรรมทางการเงิน เมื่อมีการฝากถอนเงินรับฝากตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป (แนวปฏิบัติ เรื่อง การรายงานธุรกรรมสำหรับสถาบันการเงินประเภทสหกรณ์ ตุลาคม 2562)

★ พระราชบัญญัติ ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ลำดับฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562

★ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง กำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝากของสหกรณ์ ไม่เกินร้อยละ 3.50 ต่อปี ประกาศในราชกิจจานุเบกษา 17 กรกฎาคม 2568 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน 2568 (รวมชุมนุมสหกรณ์)

NEW

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินรับฝาก

- กำหนดระเบียบเงินรับฝากตามที่กฎหมายกำหนด ผ่านความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ (รวมกรณีมีการรับฝากเงินนอกสถานที่) และมีการปฏิบัติตามระเบียบ
- แบ่งแยกหน้าที่เจ้าหน้าที่การเงิน / บัญชี / รับฝาก และมีการหมุนเวียนสับเปลี่ยนหน้าที่กันบ้าง ให้สมาชิกเก็บสมุดคู่ฝากไว้กับตนเอง
- ตรวจสอบการบันทึกบัญชี เป็นปัจจุบัน / ไม่เป็นปัจจุบัน เอกสารประกอบการบันทึกบัญชีครบถ้วน จัดทำบัญชีย่อยถูกต้อง **เป็นปัจจุบัน** ยอดรวมในบัญชีย่อยตรงกับบัญชีคุมยอด
- ทดสอบการคำนวณดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากตามประเภทสหกรณ์ (กรณีใช้โปรแกรม ตรวจสอบการตั้งฐานค่าคงที่ของดอกเบี้ยตามระเบียบ / ประกาศสหกรณ์) และเปรียบเทียบความสัมพันธ์กับมูลค่าเงินรับฝาก กรณีจ่ายดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ / พิเศษ แต่กำหนดเวลาการฝาก 1 ปี เข้าข่ายเงินฝากประจำ ต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย
- การเปิดบัญชีฝาก - ถอนเงินรับฝาก และการปิดบัญชี**เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด** ไม่ควรจ่ายเงินกรณีสมาชิกไม่ได้นำสมุดคู่ฝากมา กรณีมอบฉันทะให้ผู้อื่นรับเงินแทน มีเอกสารการมอบฉันทะถูกต้อง ครบถ้วน

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินรับฝาก

- สอบทาน / ยืนยันยอดเงินรับฝากกับสมาชิก โดยเฉพาะ รายการที่ไม่มีการเคลื่อนไหว / เคลื่อนไหวถึงกลุ่มที่เกษียณหรือออกจากงานแล้ว กลุ่มสมาชิกที่มีเงินฝากสูง กลุ่มที่มีการปิดบัญชีระหว่างปี กลุ่มที่ฝากสมุดคู่ฝากไว้ที่สหกรณ์ กลุ่มที่มีการรับเงินฝากนอกสถานที่ เป็นต้น
 - ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝากกับเงินรับฝาก ต้องไม่ต่างกันในสาระสำคัญ
 - กรณีถอนออนไลน์ ตรวจสอบวิธีการยืนยันตัวตนของสมาชิก เช่น ส่ง OTP / username และ password
 - กรณีสมาชิกมอบอำนาจให้ผู้อื่นมารับเงิน ต้องเปรียบเทียบลายมือชื่อ / สำเนาบัตรประชาชนผู้ถอนเงิน ตรวจสอบบัตรประชาชนผู้รับมอบอำนาจ เพื่อยืนยันตัวตนผู้รับมอบอำนาจ
 - การรับเงินฝากนอกสถานที่ ต้องมีระเบียบหรือมติที่ประชุม / มีการยืนยันยอดกับสมาชิกโดยตรง
- เพราะการทุจริตที่เกิดขึ้นแล้วโดยวิธีนี้จะมีมูลค่าความเสียหายมาก*
- กรณีมีการเพิ่ม / ลดอัตราดอกเบี้ยเงินรับฝาก ต้องตรวจสอบการเปลี่ยนแปลงดอกเบี้ยในฐานข้อมูลและทดสอบการคิดดอกเบี้ยช่วงมีการเปลี่ยนแปลง

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง : ด้านเงินกู้ยืม

★ พ.ร.บ. สหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 47 : การกู้ยืมเงินหรือการค้ำประกันของสหกรณ์ จะต้องจำกัดอยู่ภายในวงเงินที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ

★ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วย หลักเกณฑ์การพิจารณาให้ความเห็นชอบวงเงินการกู้ยืมหรือการค้ำประกันของสหกรณ์ พ.ศ. 2561 ลงวันที่ 30 เมษายน 2561 : ประเภทสหกรณ์ ออมทรัพย์ ถือใช้วงเงินการกู้ยืมของสหกรณ์ ไม่เกิน 1.5 เท่า ของทุนเรือนหุ้นร่วมกับทุนสำรองของสหกรณ์

ณ 19 กันยายน 2568

★ ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ เรื่อง คำนิยามวงเงินการกู้ยืมหรือการค้ำประกันของสหกรณ์ พ.ศ. 2568 ลงวันที่ 29 กรกฎาคม 2568 ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 สิงหาคม 2568

NEW

ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์

เรื่อง คำนิยามวงเงินการกู้ยืมหรือการค้ำประกันของสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๘

ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 29 สิงหาคม 2568

ข้อ ๓ วงเงินที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ หมายถึง วงเงินที่สหกรณ์จะสามารถก่อหนี้ภาระผูกพันได้ ซึ่งจำกัดสำหรับรอบปีทางบัญชีหนึ่ง ๆ ตามที่นายทะเบียนสหกรณ์ให้ความเห็นชอบตามมาตรา ๔๗ แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒

ข้อ ๔ จำนวนเงินที่สหกรณ์ได้ก่อหนี้ภาระผูกพันแล้ว ประกอบด้วย

- (๑) จำนวนเงินที่เบิกจากวงเงินเบิกเกินบัญชี หรือเงินกู้ยืมอื่นใดในลักษณะเดียวกัน
- (๒) จำนวนเงินกู้คงเหลือเฉพาะส่วนที่ได้รับเงินกู้แล้วของสัญญาเงินกู้ที่ระบุงการจ่ายเงินกู้หลายงวด
- (๓) จำนวนเงินกู้คงเหลือของทุกสัญญาที่ระบุงเงื่อนไขให้สหกรณ์รับเงินกู้เพียงงวดเดียวหรือครั้งเดียว
- (๔) จำนวนเงินที่ระบุงในตัวสัญญาใช้เงินเพื่อการค้ำประกันการกู้ยืมหรือการค้ำประกันอื่น ซึ่งสหกรณ์เป็นผู้ออกและยังไม่ได้ชำระเงินตามที่ระบุงในตัวสัญญาใช้เงิน ปรับปรุงจากฉบับ 2561

(๕) จำนวนเงินที่รับฝากจากสหกรณ์อื่น สมาคมงานนกิจสงเคราะห์ และนิติบุคคลอื่น ตามมาตรา ๔๖ (๕) แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. ๒๕๔๒ และที่แก้ไขเพิ่มเติม แต่ทั้งนี้ ไม่นับรวมจำนวนเงินที่ชุมนุมสหกรณ์รับฝากจากสหกรณ์สมาชิก

- (๖) จำนวนเงินที่สหกรณ์ต้องรับผิดชอบในฐานะผู้ค้ำประกัน

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านเงินกู้ยืมระยะยาว

- ปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ข้อบังคับ และระเบียบสหกรณ์
- กำหนดแผนการลงทุนให้สอดคล้องกับระยะเวลาการได้มา ของเงินทุน (เงินกู้ยืมระยะยาว)
- เอกสารหลักฐานสัญญาเงินกู้ยืม /สัญญาเงินเบิกเกินบัญชีธนาคารถูกต้องสมบูรณ์ ลงลายมือชื่อครบถ้วนโดยผู้มีอำนาจลงนามตามข้อบังคับ
- การกู้เงินต้องได้รับอนุมัติจากผู้มีอำนาจ และอยู่ภายในวงเงินกู้และวงเงินค้ำประกันที่นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบ
- จัดทำทะเบียนคุมรายละเอียดของเงินกู้ยืมระยะยาวประเภทต่าง ๆ
- มีการเปรียบเทียบบัญชีย่อยเจ้าหนี้เงินให้กู้กับทะเบียนคุมให้ถูกต้องตรงกัน อย่างสม่ำเสมอ
- การชำระคืนเงินต้นดอกเบี้ยให้เป็นไปตามข้อกำหนดในสัญญา
- มีการยืนยันยอดเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระยะยาวและบัญชีเงินเบิกเกินบัญชี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

เงินยืมทดรอง

เงินยืมทดรอง เป็นเงินที่กิจการมักจะมีการเบิกทดรองจ่ายไว้ล่วงหน้าสำหรับค่าใช้จ่ายที่จำเป็นต้องใช้ ณ ขณะใด ขณะหนึ่ง เพื่ออำนวยความสะดวกในการทำงาน หากไม่มีการให้เบิกเงินยืมทดรองจ่าย อาจทำให้งานขาดความคล่องตัว ไม่ทันการณ์ เพราะถ้าหากมีเหตุการณ์ที่ต้องใช้จ่ายเงินจำเป็นเร่งด่วน กิจการอาจเสียโอกาสได้

ข้อดี - เพื่อความสะดวก รวดเร็ว คล่องตัวในการดำเนินงานที่มีความจำเป็นต้องใช้เงินล่วงหน้า

ใครยืมได้ / ยืมไปเพื่อ / ใครอนุมัติ ... จะใช้เมื่อ

ข้อควรระวัง : มีเงินยืมทดรองจำนวนมากโดยไม่ได้กำหนดระเบียบไว้ / กำหนดไม่ครอบคลุม

- กำหนดระเบียบเงินยืมทดรองไว้ แต่มีเงินยืมทดรองโดยไม่ระบุวัตถุประสงค์ / ไม่ได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการ / ยืมเงินทดรองผิดระเบียบ / ยืมเอาไปใช้ส่วนตัว / เงินยืมทดรองค้างนาน ไม่มีการชำระ ชำระสิ้นงวดแล้วยืมใหม่ต้นงวด

ตัวอย่างจริง

ระเบียบสหกรณ์ออมทรัพย์ตัวอย่าง จำกัด
ว่าด้วย เงินยืมทดรอง พ.ศ. 2561

ข้อ...ผู้ยืมมีสิทธิยืมเงินทดรองจ่ายได้เท่าที่ตนพึงจะมีสิทธิ์เบิกจ่ายได้ หรือไม่เกินจำนวนเงินที่ใช้สำหรับภารกิจของสหกรณ์

กรณีการยืมเงินเพื่อชำระหนี้ตามภาระผูกพันของสหกรณ์ จะยืมทดรองจ่ายได้ไม่เกินครั้งละ 100,000 บาท

ข้อ... การยืมเงินทดรองจ่าย ผู้ยื่นต้องยื่นเป็นหนังสือขออนุมัติต่อผู้มีอำนาจอนุมัติ เมื่อได้รับอนุมัติผู้ยืม ต้องทำหนังสือยืมเงินทดรองจ่ายไว้กับสหกรณ์ก่อนรับเงิน

ถ้าผู้ยืมมีเงินยืมทดรองจ่ายค้างชำระกับสหกรณ์จะยืมเงินทดรองจ่ายอีกไม่ได้

5. ลูกหนี้อื่น ประกอบด้วย ข้อมูลจากหมายเหตุประกอบงบการเงิน : ลูกหนี้อื่น			
	ปี 2565	ปี 2564	ปี 2563
ลูกหนี้ตัวแทนหักเงินส่ง	49,800,000.00	50,000,000.00	48,500,000.00
เงินยืมทดรอง	29,000,000.00	21,000,000.00	19,000,000.00

ข้อสังเกต : ผู้จัดการเป็นผู้ยืมเงินยืมทดรอง ???

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

1. สอบทานความสมบูรณ์ / ความถูกต้อง ครบถ้วนของเอกสารหลักฐานหลักฐาน การซื้อ / การขาย / การเลิกใช้ เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่กำหนด

การอนุมัติ	:	รายงานการประชุมคณะกรรมการ/ประชุมใหญ่ (ทั้งรายการ ประเภทและงบประมาณ)
กรรมสิทธิ์	:	โฉนดที่ดิน หนังสือสัญญาซื้อขาย ทะเบียนรถ เป็นชื่อของสหกรณ์
ความถูกต้อง	:	ใบสำคัญจ่าย/ใบโอนเงินฝากธนาคารตรงกับหลักฐานการซื้อ/ขาย
ภาระผูกพัน	:	การจดจำนองหรือค้ำประกัน
มูลค่าสินทรัพย์	:	ทดสอบการคำนวณราคา

8. ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ ประกอบด้วย

	ตัวอย่าง	ปี 2554 บาท	ปี 2553 บาท
เครื่องจักรและอุปกรณ์		181,770.00	180,470.00
ยานพาหนะ		712,000.00	712,000.00
เครื่องใช้สำนักงาน		17,380.00	1,790.00
รวม		911,150.00	894,260.00
หัก ค่าเสื่อมราคาสะสม		322,298.06	142,471.17
ที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ - สุทธิ		588,851.94	751,788.83

- ค่าเสื่อมราคาสะสม แยกเป็น ค่าเสื่อมราคาสะสมเครื่องจักรและอุปกรณ์ จำนวน 118,345.81 บาท ค่าเสื่อมราคายานพาหนะ จำนวน 202,481.10 บาท ค่าเสื่อมราคาสะสมเครื่องใช้สำนักงาน จำนวน 1,471.15 บาท

- สหกรณ์ซื้อยานพาหนะในนาม

ตำแหน่งประธานกรรมการ ฅวันสิ้นปียังมีได้โอนกรรมสิทธิ์เป็นชื่อสหกรณ์

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์

2. สอบทานความถูกต้อง ครบถ้วน ในการบันทึกบัญชี ทั้งการซื้อ / สร้างอาคารและอุปกรณ์ การตัดจำหน่ายอาคาร และอุปกรณ์ที่หมดสภาพ สูญหาย หรือชำรุดเสื่อมเสียใช้การไม่ได้ ออกจากบัญชีในปีที่สิ้นสภาพ ให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบที่กำหนด
3. แสดงรายการ (ตามคู่มือการจัดทำงบการเงิน) และการแสดงมูลค่า การเปิดเผยข้อมูลตามที่กำหนดไว้ในระเบียบ เช่น ที่ดินแทนการชำระหนี้ การคิดค่าเสื่อมราคา ภาระผูกพัน (การค้ำประกัน การจำนอง)
4. ควบคุมสภาพสินทรัพย์ /การเก็บรักษา และจัดทำทะเบียนคุมให้ตรงกับรายละเอียดของที่ดิน อาคาร และอุปกรณ์ และจัดให้มีการตรวจนับอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง
5. กรณีมีการนำที่ดิน อาคารและอุปกรณ์ไปค้ำประกัน ต้องผ่านการอนุมัติจากที่ประชุมคณะกรรมการดำเนินการและนำเสนอที่ประชุมใหญ่ทราบ

การควบคุมภายในที่สำคัญ : ด้านทุนของสหกรณ์

1. กำหนดข้อบังคับ ระเบียบ & ข้อกำหนดด้านทุนเรือนหุ้น ทุนสะสมฯ ของสหกรณ์ให้เป็นไปตามกฎหมาย
2. ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามระเบียบ / ประกาศ / มติที่ประชุมกรรมการ / หลักเกณฑ์ที่สหกรณ์กำหนด

การรับสมาชิก

หนังสือขอสมัครเป็นสมาชิก / การอนุมัติ/ การชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า / การจัดทำทะเบียนสมาชิกตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

การเพิ่ม - ลดหุ้น

หนังสือแจ้งเพิ่ม-ลด/ การอนุมัติ/การบันทึกบัญชีและการจัดทำทะเบียนหุ้นตามระเบียบ
ทะเบียนสหกรณ์

การลาออก

หนังสือแจ้งความจำนง/ การตรวจสอบภาระหนี้สิน ภาระค้ำประกัน การอนุมัติ / การจ่ายคืนค่าหุ้น กรณีสหกรณ์มีขาดทุนสะสม ต้องคำนวณมูลค่าหุ้นใหม่ ตามระเบียบ นทส.

กรณีมีเงินปันผลค้างจ่ายอยู่ในบัญชีเป็นระยะเวลานาน สหกรณ์ต้องดำเนินการตามหนังสือเวียนของนายทะเบียนสหกรณ์ลงวันที่ 25 สิงหาคม 2540 เรื่อง คำแนะนำวิธีปฏิบัติกรณีเงินปันผลและเฉลี่ยคืนค้างจ่ายเป็นระยะเวลานาน

การควบคุมที่สำคัญ : ด้านทุนของสหกรณ์

ระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์

ว่าด้วยการจัดทำทะเบียนสมาชิกและทะเบียนหุ้นของสหกรณ์

พ.ศ. ๒๕๖๔

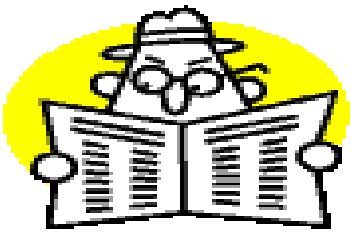
ข้อ ๔ ให้สหกรณ์จัดทำทะเบียน

(๑) ทะเบียนสมาชิกซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ

- (ก) ชื่อ ประเภท และที่ตั้งสำนักงานของสหกรณ์
- (ข) ชื่อ นามสกุล ประเภทสมาชิก วัน เดือน ปีเกิด และสัญชาติของสมาชิก
- (ค) เลขทะเบียนสมาชิก และเลขประจำตัวประชาชน
- (ง) วันที่เข้าเป็นสมาชิก และวันที่ขาดจากสมาชิก
- (จ) ที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน
- (ฉ) เพศ
- (ช) สถานภาพสมรส
- (ซ) อาชีพ ที่ทำงาน และหมายเลขโทรศัพท์
- (ณ) สถานที่สะดวกในการติดต่อ และหมายเลขโทรศัพท์
- (ญ) ลายมือชื่อสมาชิก

(๒) ทะเบียนหุ้นซึ่งอย่างน้อยต้องมีรายการ

- (ก) ชื่อ ประเภท ที่ตั้งสำนักงาน และปีทางบัญชีของสหกรณ์
- (ข) ชื่อ นามสกุล ของสมาชิกซึ่งถือหุ้น มูลค่าหุ้น จำนวนหุ้น และเงินค่าหุ้นที่ชำระแล้ว
- (ค) เลขทะเบียนสมาชิก และเลขประจำตัวประชาชน
- (ง) วันที่เข้าเป็นสมาชิก และวันที่ขาดจากสมาชิกภาพ
- (จ) วันที่ถือหุ้น

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม)

- ข้อบังคับ / ระเบียบ / ประกาศ / มติที่ประชุมต่างๆ ของสหกรณ์ กำหนดไว้อย่างไร ถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ เพียงใด โดยเฉพาะ ระเบียบการรับจ่ายและการเก็บรักษาเงิน (เน้น) / ระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการทำธุรกิจและการดำเนินงาน เหมาะสมกับสหกรณ์หรือไม่ เพียงใด
- สหกรณ์มีการปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มติที่ประชุม หรือไม่เพียงใด (ถ้าไม่ปฏิบัติก็เกิดจุดอ่อน)
- สหกรณ์มีการกำหนดระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายในที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานไว้เหมาะสม เพียงพอหรือไม่ มีจุดอ่อนจากการควบคุมภายในหรือความเสี่ยงด้านใดบ้าง
- กำหนดแผนกลยุทธ์ / แผนงาน / โครงการ ให้สอดคล้องกับงบประมาณและมีการติดตามผลการปฏิบัติงานตามงบประมาณ / จัดทำการประมาณการงบประมาณเงินสด (ป้องกันการขาดสภาพคล่อง / การรั่วไหล)

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม) : ต่อ

- สอบทานความถูกต้อง ครบถ้วนของบัญชีคุมยอดกับรายละเอียดรายตัว เช่น ลูกหนี้เงินให้กู้ / เงินรับฝาก เงินลงทุน / ทุนเรือนหุ้น / เงินกู้ยืม / เงินฝากธนาคาร ครุภัณฑ์ต่างๆ / รวมทั้งข้อมูลจากหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น เงินฝากธนาคาร ข้อมูลการดำเนินคดี ผู้เชี่ยวชาญการประเมินราคา

- กำหนดโครงสร้างและการแบ่งแยกหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละระบบงาน อย่างชัดเจน ถูกต้อง เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และมีการกำกับดูแล สอบทานการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามที่กำหนด ถ้าแบ่งงานแล้ว ไม่ปฏิบัติ ก้าวกว่าอำนาจหน้าที่ผู้อื่น / ทำหน้าที่ที่ไม่ได้รับมอบหมาย / ไม่ได้รับอนุญาต ทำหน้าที่คนเดียว แบบ One stop service ทั้งการบันทึก สอบทาน อนุมัติ ความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ของเอกสารหลักฐานประกอบการบันทึกบัญชี (มือ/COM) ความเสี่ยงยังอยู่

- มีหลักประกันเจ้าหน้าที่ตำแหน่งที่สำคัญอย่างเหมาะสม เป็นไปตามระเบียบที่กำหนด

สรุปการควบคุมหลัก (ประมาณว่า... ด้านไหนก็ต้องคุม) : ต่อ

- พิจารณาข้อสังเกตและข้อเสนอแนะของผู้สอบบัญชี / ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจการสหกรณ์ ผู้ตรวจสอบภายใน (ถ้ามี) และพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงให้ถูกต้อง เหมาะสม
- ให้ความสำคัญกับการจัดทำและตรวจสอบรายงานการประชุมประจำเดือนของคณะกรรมการดำเนินการ / รายงานการประชุมใหญ่ รวมถึงการตรวจสอบมติที่ประชุมต่างๆ ว่าเป็นไปอย่างถูกต้อง
- ให้ความสำคัญกับข่าวการทุจริต ข้อร้องเรียนหรือข่าวสารต่างๆ ในทางลบของสหกรณ์ และเร่งชี้แจงทำความเข้าใจโดยตรงกับสมาชิก ภาคีเครือข่าย เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง ป้องกันการเกิดวิกฤติศรัทธากับสหกรณ์
- ให้ความสำคัญกับการบริหารงานบุคคล (HRM) อย่างเสมอภาค เป็นธรรม และพัฒนาบุคลากรสหกรณ์ (HRD) ในหลักสูตรต่างๆ รวมทั้งหลักสูตรเฉพาะตามสมรรถนะที่จำเป็นต้องมี อย่างต่อเนื่อง หากมีการทุจริตของบุคลากร ต้องดำเนินการอย่างเสมอภาคตามระเบียบ ข้อบังคับของสหกรณ์ (เขียนเสือ..ให้วัวกลัว ป้องกันการทำเยี่ยงอย่าง)
- ผลักดันให้สมาชิกเข้าตรวจดู / ตรวจสอบการทำธุรกรรมของตนกับสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ (ทำได้ทุกวัน)

การวางแผนตรวจสอบ

1 เตรียมการก่อนวางแผนการตรวจสอบ

- ศึกษา พรบ.สหกรณ์ กฎกระทรวง /คพช.ระเบียบ/คำสั่ง/ประกาศนายทะเบียนสหกรณ์ กรมส่งเสริม /กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
- ศึกษาข้อมูลสหกรณ์/การดำเนินธุรกิจ ข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ข่าว ข่าวร้องเรียนต่างๆ
- ศึกษาทำความเข้าใจระบบบัญชีและการควบคุมภายใน ทั้งการทำบัญชีด้วยมือและ COM
- ศึกษาข้อบังคับ ระเบียบ มติที่ประชุมใหญ่ / กรรมการของสหกรณ์ /รายงานการประชุม
- ศึกษารายงาน ข้อสังเกต ข้อเสนอแนะของผู้สอบบัญชี /ผู้ตรวจการสหกรณ์ / ผู้ตรวจสอบกิจการ
- ศึกษางบการเงิน /โครงสร้างทางการเงิน

2 วางแผนตรวจสอบ

- ประเมินการควบคุมภายใน / ความเสี่ยง (จุดอ่อน) ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหาร / การปฏิบัติงาน
- กำหนดวัตถุประสงค์การตรวจสอบ
- กำหนดขอบเขต / วิธีการตรวจสอบ

3 ตรวจสอบตามแผนแบบสร้างสรรค์

- ถูกต้องตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ โปร่งใส /เป็นธรรม
- รักษาผลประโยชน์ของสมาชิก
- เพื่อพัฒนา / ปรับปรุงงาน
- หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง

4 รายงานการตรวจสอบ

- * คุณภาพการรายงาน
- * การนำเสนอรายงาน
- * การติดตามผลการแก้ไขของสหกรณ์

ก่อนวางแผน

ก่อนลงมือปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการ ต้องมีการวางแผนการทำงาน ซึ่งการวางแผนการตรวจสอบกิจการควรดำเนินการหลังจากที่ผู้ตรวจสอบกิจการได้ศึกษาความรู้ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบกิจการในระหว่างปี ว่าควรจะปฏิบัติงานตรวจสอบด้านใด ขอบเขตการตรวจสอบ มีปริมาณเท่าใด ในช่วงเวลาใด เพื่อให้การตรวจสอบประจำปีบรรลุวัตถุประสงค์การตรวจสอบที่ตั้งไว้ ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถปรับแผนการตรวจสอบได้ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดความชัดเจน สอดรับกับสถานการณ์ของสหกรณ์

ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบกิจการควรเริ่มจากการประเมินคุณภาพการควบคุมภายใน ตามที่สหกรณ์ได้กำหนดไว้ว่า มาตรการการควบคุมที่กำหนดไว้นั้นมีประสิทธิภาพ สามารถป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นและสหกรณ์ได้นำมาปฏิบัติหรือไม่ เพียงใด เมื่อประเมินได้ผลเป็นอย่างไรแล้ว จึงนำผลการประเมินนั้นมาวางแผนการตรวจสอบกิจการต่อไป เช่น จากการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของสหกรณ์ พบว่าการบันทึกบัญชีไม่เป็นปัจจุบัน ไม่บันทึกรายการเงินสดในวันที่เกิดเหตุ สหกรณ์ตรวจนับเงินสดเพียงบางวัน ซึ่งอาจทำให้สหกรณ์เกิดความเสียหายจากการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบัน ผู้ตรวจสอบกิจการอาจต้องวางแผนตรวจสอบเอกสารหลักฐานทุกรายการบัญชีหรือสุ่มตรวจในปริมาณที่มาก เพื่อความเชื่อมั่นในหลักฐานการตรวจสอบ

จะประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน ได้อย่างไร ?

สหกรณ์ประเมินเอง

อาจปรับใช้แบบสอบถามการควบคุมภายใน ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

(เอกสารประกอบ) สหกรณ์สามารถเพิ่มเติมรายการได้ตามความเหมาะสมและบริบทของสหกรณ์

ผลการประเมินจากกลุ่มผู้ตรวจสอบ

- ผู้สอบบัญชี (ชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน : ดีมาก ดี พอใช้ ต้องปรับปรุง)
- ผู้ตรวจสอบกิจการ (รายงานการตรวจสอบกิจการ)

การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน เพื่อให้ทราบว่า

- 1 สหกรณ์กำหนดระบบการควบคุมภายในไว้อย่างไร เหมาะสม น่าเชื่อถือ รัดกุม และเพียงพอหรือไม่ เพียงใด ?
- 2 สหกรณ์มีการปฏิบัติตามงานตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้หรือไม่ อย่างไร ?
- 3 สหกรณ์มีจุดแข็ง หรือ จุดอ่อนจากการควบคุมภายในด้านใด และมีความเสี่ยงต่อการเกิดข้อผิดพลาดบกพร่องอย่างไร ?

การประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน

ขั้นตอนที่ 1

สอบทานและประเมินประสิทธิภาพขั้นต้น

ขั้นตอนที่ 2

ทดสอบการปฏิบัติงานจริงตามระบบที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 1 สอบทานและประเมินประสิทธิภาพขั้นต้น

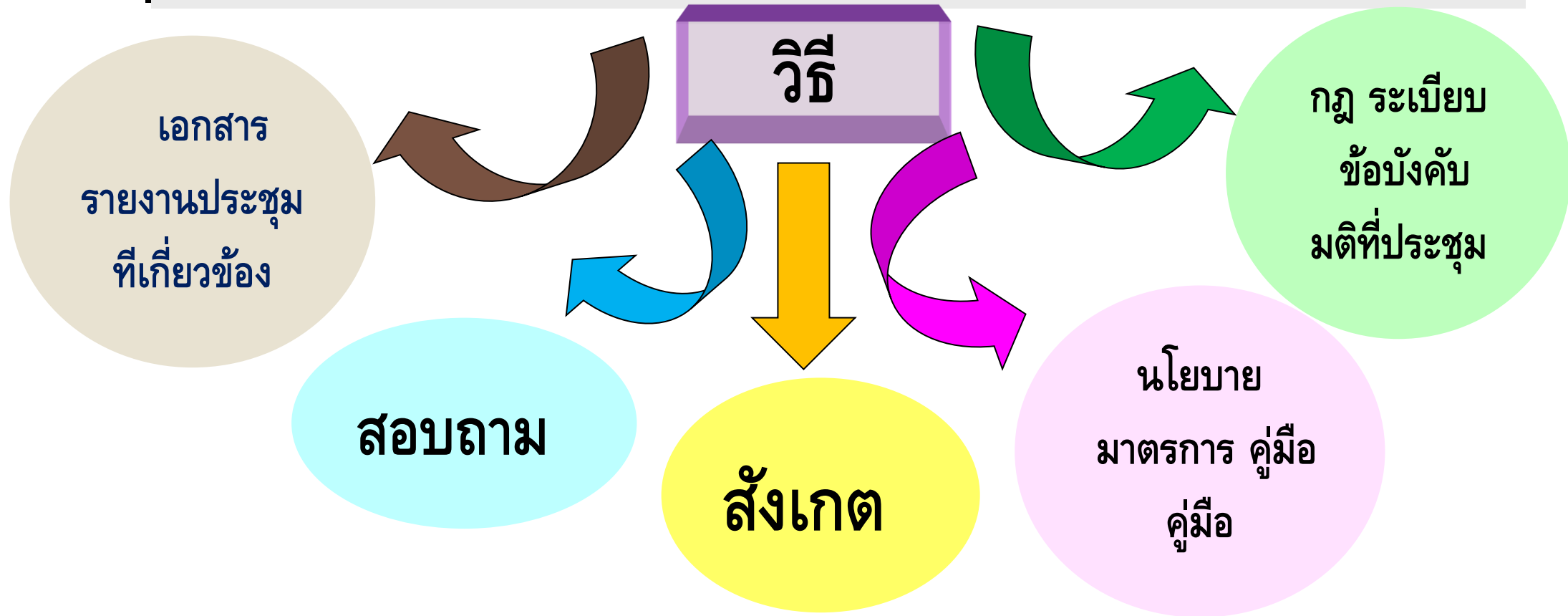
1.1 ศึกษา / ทำความเข้าใจระบบบัญชีและระบบการควบคุมภายใน ที่สหกรณ์ใช้อยู่ว่าเป็นอย่างไร

1.2 จัดบันทึกข้อมูลที่รวบรวมได้

1.3 สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขั้นต้นว่าเป็นอย่างไร

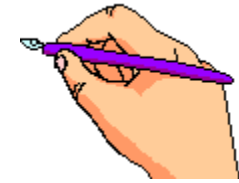
ขั้นตอนที่ 1 สอบทานและประเมินประสิทธิภาพขั้นต้น

1.1 การศึกษา / ทำความเข้าใจระบบบัญชี / การควบคุมภายใน

ผู้ตรวจสอบกิจการควรแน่ใจว่าระบบบัญชี/ การควบคุมภายในมีการถือปฏิบัติอยู่ตลอดงวดบัญชี

ขั้นตอนที่ 1 สอบทานและประเมินประสิทธิภาพขั้นต้น (ต่อ)

1.2 จัดบันทึกข้อมูลที่สามารถ

- ☐ ใช้แบบสอบถามการควบคุมภายในแต่ละด้าน (Checklist)
(การบริหารจัดการทั่วไป / เฉพาะด้าน / รายการ)
- ☐ จัดบันทึกข้อมูลที่ได้แบบย่อๆ ในแต่ละด้าน
- ☐ เขียนผังทางเดินของเอกสาร / รายการ (Flowchart)

การจัดชั้นคุณภาพการควบคุมภายในสหกรณ์

สภาพแวดล้อมการควบคุม	ก่อนการสอบบัญชี		หลังการสอบบัญชี	
	ใช่	ไม่ใช่	ใช่	ไม่ใช่
ความซื่อสัตย์และจริยธรรม				
1. มีการกำหนดเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และจริยธรรมในการประพฤติปฏิบัติของคณะกรรมการและฝ่ายจัดการ				
2. มีการสื่อสารทำความเข้าใจกับทุกฝ่ายให้ทราบถึงบทบาทเกี่ยวกับความซื่อสัตย์และจริยธรรม				
3. มีการดำเนินการเมื่อไม่ปฏิบัติตามที่กำหนด				
คณะกรรมการดำเนินการ				
1. มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เพียงพอในการบริหารงาน				
2. การตัดสินใจเกี่ยวกับการบริหารงานเป็นไปอย่างเหมาะสม มีดัชนีอยู่กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือเฉพาะกลุ่ม				
3. กรรมการเข้าร่วมประชุมคณะกรรมการดำเนินการ โดยสม่ำเสมอ				
ฝ่ายจัดการ / ผู้ทำหน้าที่แทนฝ่ายจัดการ				
1. ฝ่ายจัดการมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง				
2. มีหลักประกันการทำงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน				
3. มีการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจนและปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมาย				
4. มีการสับเปลี่ยนหมุนเวียนเจ้าหน้าที่ในตำแหน่งงานต่างๆ ตามความเหมาะสม				
5. มีเจ้าหน้าที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน				
ผู้ตรวจสอบกิจการ / ผู้ตรวจสอบภายใน				
1. มีความรู้และประสบการณ์โดยตรงในการปฏิบัติหน้าที่				
2. ได้ปฏิบัติงานตรวจสอบอย่างเหมาะสมตามหน้าที่ที่กำหนดไว้				
3. มีอิสระในการปฏิบัติงานทั้งจากคณะกรรมการและฝ่ายจัดการ				

[illegible]

สรุปผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน					
เกณฑ์ประเมิน					จำนวนคำถาม
ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม					25
ส่วนที่ 2 ความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม					121
		ด้านการเงินการบัญชี			35
		ธุรกิจสินเชื่อ			25
		ธุรกิจเงินรับฝาก			17
		เงินลงทุนในหลักทรัพย์			10
		ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์			13
		เจ้าหนี้เงินกู้			7
สมาชิกและทุนเรือนหุ้น					14
ส่วนที่ 3 ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร					17
ส่วนที่ 4 ระบบการติดตามและประเมินผล					8
รวม					171
สรุปผลการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับ					ดีมาก / ดี / พอใช้ ควรปรับปรุง

แบบประเมินคุณภาพสหกรณ์ / กลุ่มเกษตรกร ตามแนว COSO โดยกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

องค์ประกอบ 1
สภาพแวดล้อมการควบคุม
เกณฑ์จำนวน 20 คะแนน

2 ตัวเลือก
ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน
- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

องค์ประกอบ 2
การประเมินความเสี่ยง
และกิจกรรมควบคุม
เกณฑ์จำนวน 60 คะแนน

4 ตัวเลือก
0 , 1 , 2 , 3

- ไม่มีการควบคุมภายใน = 0 คะแนน
- ต้องปรับปรุง = 1 คะแนน
- ดีพอสมควร = 2 คะแนน
- ดี = 3 คะแนน

องค์ประกอบ 3
ข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร
เกณฑ์จำนวน 10 คะแนน

2 ตัวเลือก
ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน
- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

องค์ประกอบ 4
ติดตามและประเมินผล
เกณฑ์จำนวน 10 คะแนน

2 ตัวเลือก
ใช่ , ไม่ใช่

- ใช่ = 1 คะแนน
- ไม่ใช่ = 0 คะแนน

ระดับชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน

ระดับชั้น	ค่าคะแนน	หมายถึง
1	> 0.95 %	ดีมาก
2	> 0.80 % - 0.95 %	ดี
3	> 0.60 % - 0.80 %	พอใช้
4	> 0.45 % - 0.60 %	ควรปรับปรุง
5	<= 0.45%	ต้องแก้ไข

รายงานผลการประเมินชั้นคุณภาพการควบคุมภายใน
สหกรณ์ จำกัด
สำหรับปีสิ้นสุดวันที่

	ระดับชั้นคุณภาพ
ส่วนที่ 1 สภาพแวดล้อมการควบคุม	ดีมาก
ส่วนที่ 2 ความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม	ดี
ด้านการเงินการบัญชี	ดี
ธุรกิจสินเชื่อ	ดีมาก
ธุรกิจเงินรับฝาก	ดี
เงินลงทุนในหลักกทรัพย์	ดีมาก
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	ดีมาก
เจ้าหนี้เงินกู้	ดีมาก
สมาชิกและทุนเรือนหุ้น	ดีมาก
ส่วนที่ 3 ระบบข้อมูลสารสนเทศ และการสื่อสาร	ดีมาก
ส่วนที่ 4 ระบบการติดตามและประเมินผล	ดีมาก
สรุปการประเมินจัดชั้นคุณภาพ	ดีมาก

ตัวอย่าง

ผลประเมินการควบคุมภายใน โดย ผู้สอบบัญชี

ผู้สอบบัญชี ภาคเอกชน

5 ธันวาคม 2566

เกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งของ **สหกรณ์** เพื่อบรรลุเป้าหมาย 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

2 ด้าน 5 ตัวชี้วัด

มิติที่ 3

ประสิทธิภาพในการจัดการองค์กร

20 คะแนน (เต็ม 100)

ด้านที่ 1

1. การใช้เทคโนโลยีการบัญชีในการบริหาร
จัดการ (4 คะแนน)

ด้านที่ 2 การควบคุมภายใน (16 คะแนน)

2. สภาพแวดล้อมการควบคุม (4 คะแนน)

3. ความเสี่ยงและกิจกรรมควบคุม (4 คะแนน)

4. ระบบข้อมูลสารสนเทศและการสื่อสาร (4 คะแนน)

5. ระบบการติดตามและประเมินผล (4 คะแนน)

เกณฑ์ประเมินความเข้มแข็งของ **สหกรณ์** เพื่อบรรลุเป้าหมาย 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) ของแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

วิธี 2 : จัดบันทึกโดยย่อ

ตัวอย่าง การจัดบันทึกโดยย่อ

สหกรณ์ออมทรัพย์ จำกัด มีการควบคุมภายใน**ด้านเงินสด** ดังนี้

การรับเงินทุกครั้ง ผู้รับเงินจะออกใบเสร็จรับเงินให้แก่ผู้จ่ายเงินเพื่อเป็นหลักฐานและจะส่งมอบสรุปบันทึกรายการรับเงินทั้งหมดในแต่ละวัน พร้อมทั้งสำเนาใบเสร็จรับเงินให้แก่เจ้าหน้าที่บัญชีทุกสิ้นวันเพื่อลงบัญชี นอกจากนี้ยังมีการควบคุมในเสร็จรับเงินทั้งที่ใช้ อยู่ ยังไม่ได้ใช้ และเลิกใช้แล้ว

การจ่ายเงินทุกครั้ง จะต้องมีการพิจารณาอนุมัติจากผู้มีอำนาจ และมีใบสำคัญประกอบการจ่ายเงินโดยครบถ้วน

การเก็บรักษาเงินสด กำหนดให้นาย ตำแหน่ง เป็นผู้เก็บรักษาเงินสด รับผิดชอบ เรื่องการรับ - จ่าย และเก็บรักษาเงินสดโดยเฉพาะ คณะกรรมการดำเนินการได้กำหนดระเบียบ ว่าด้วยการรับ - จ่าย และเก็บรักษาเงินไว้ รวมทั้งกำหนดวงเงินที่อาจเก็บรักษาประจำวันได้ไม่เกิน บาท เงินสดที่เกินกว่านั้นจะต้องนำฝากธนาคารเมื่อสิ้นวันทำการ

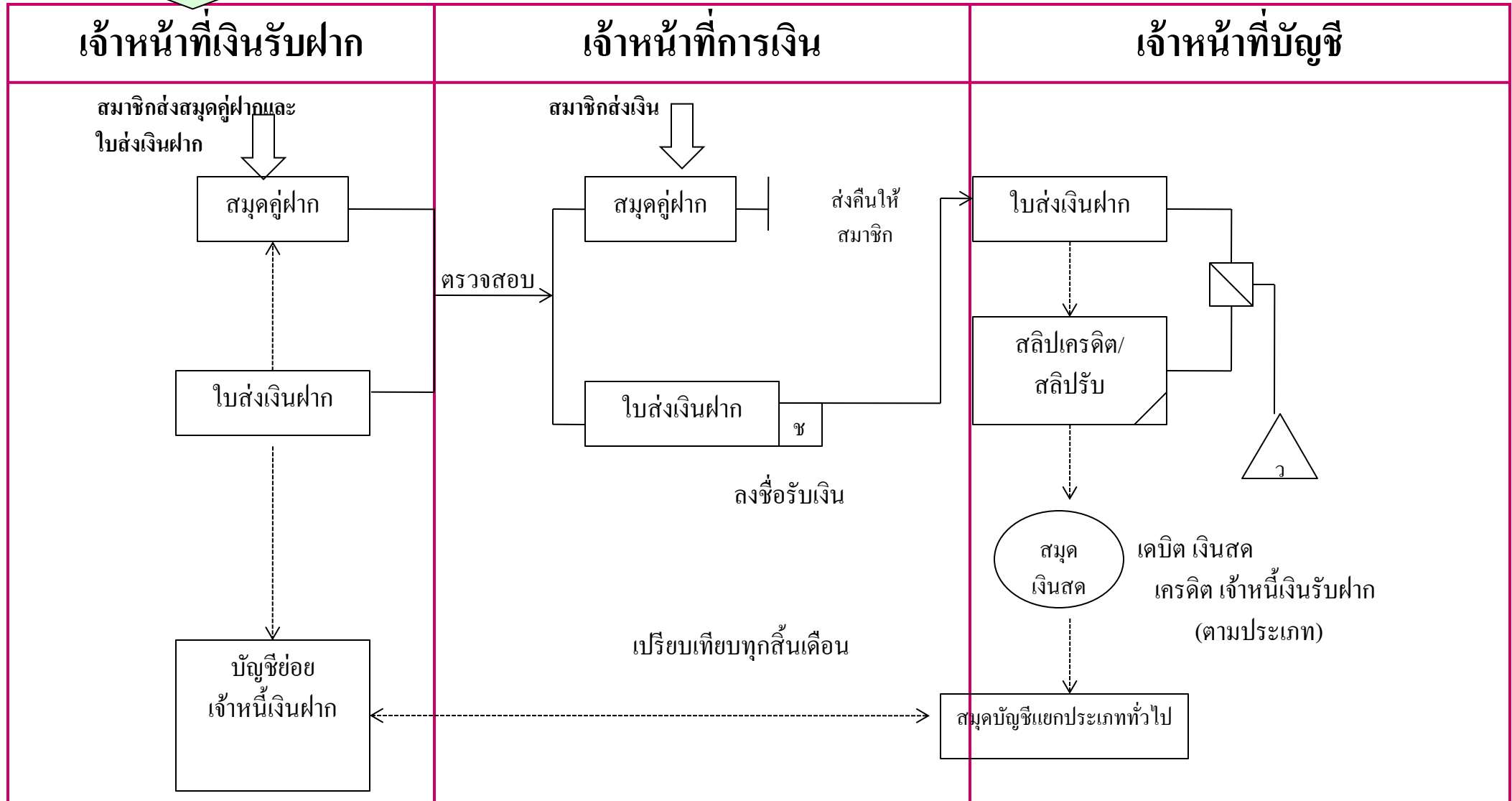
ทั้งนี้ สหกรณ์มีการตรวจสอบเงินสดคงเหลือในมือเปรียบเทียบกับจำนวนเงินตามที่ปรากฏในสมุดบัญชีเป็นประจำทุกวัน และปกติเงินสดคงเหลือประจำวันเก็บรักษาไว้ในมืออยู่ภายในวงเงินที่กำหนด

การบัญชี สหกรณ์จัดทำบัญชีเรียบร้อยเป็นปัจจุบัน มีเอกสารประกอบการบันทึกบัญชีครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์

วิธี 3 :ผังทางเดินเอกสาร

ตัวอย่าง

แผนภาพแสดงผังทางเดินของงานและเอกสารการรับฝากเงิน

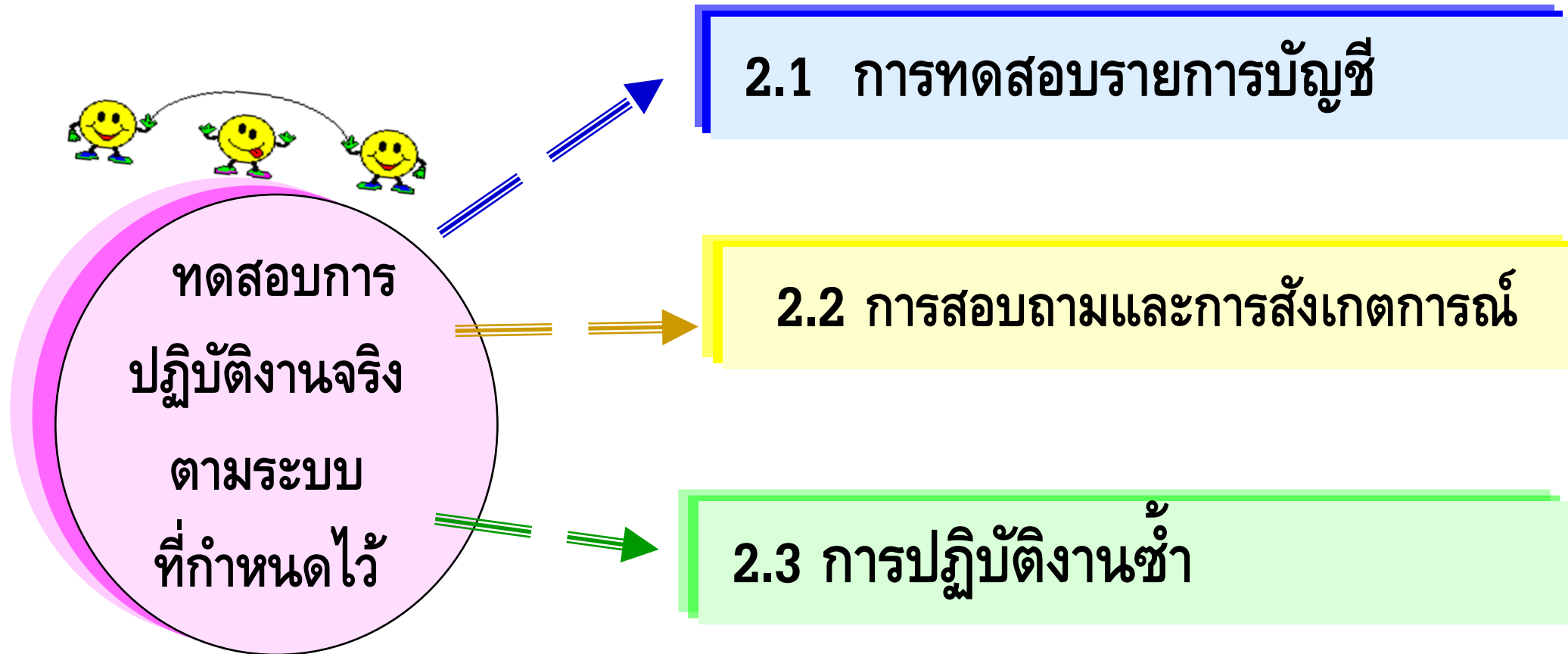
ขั้นตอนที่ 1 สอบทานและประเมินประสิทธิภาพขั้นต้น (ต่อ)

1.3 สรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขั้นต้นว่าเป็นอย่างไร

- **เหมาะสม** กับลักษณะธุรกิจและการดำเนินงาน
- **เพียงพอ** กับลักษณะธุรกิจและการดำเนินงาน
- สามารถ **ป้องกัน** ไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดได้จากการดำเนินงาน
- สามารถ **ค้นพบ** ข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบการปฏิบัติงานจริงตามระบบที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบการปฏิบัติงานจริงตามระบบที่กำหนดไว้

การทดสอบรายการบัญชี

เป็นการตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่างๆ ประกอบรายการบัญชี เพื่อให้หลักฐานการตรวจสอบว่ากิจการปฏิบัติตามระบบบัญชี และระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

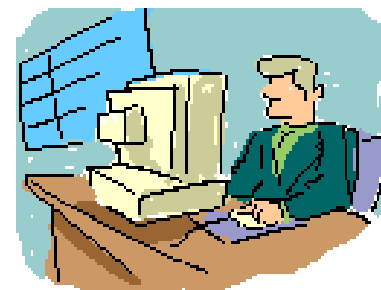
การสังเกตการณ์และการสอบถาม

เป็นการสังเกตดูการปฏิบัติงานจริง เพื่อดูว่าพนักงานมีการ ละเมิด หรือ ละเว้น การปฏิบัติตามระบบการควบคุมภายในที่กำหนดไว้ รวมถึงการสอบถามเรื่องที่น่าสนใจในเบื้องต้นก่อน ที่จะใช้เทคนิคการทดสอบอื่นต่อไป โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้ตรวจสอบกิจการสงสัย หรือไม่สามารถตรวจสอบจากเอกสารหลักฐานได้

ขั้นตอนที่ 2 ทดสอบการปฏิบัติงานจริงตามระบบที่กำหนดไว้ (ต่อ)

การปฏิบัติงานซ้ำ

เป็นการทดสอบดูการปฏิบัติงานเป็นไปตามระบบและวิธีปฏิบัติงานที่กำหนดไว้อย่างสม่ำเสมอ โดยลองปฏิบัติงานซ้ำทั้งหมด หรือบางส่วนของการทำงานที่เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ได้ทำไว้ ซึ่งสามารถใช้ได้ผลดีกับการทดสอบและสอบถามการควบคุมภายในด้านบัญชี โดยเฉพาะในสหกรณ์ที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์

ประเมินเสร็จแล้ว ทำอะไรต่อ ?

หลังจากผู้ตรวจสอบกิจการ ได้ประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในของ
สหกรณ์แล้ว ผู้ตรวจสอบกิจการสามารถใช้ผลการประเมินมากำหนดวิธีการตรวจสอบ
โดยใช้เทคนิคการตรวจสอบที่เหมาะสม เพื่อให้การตรวจสอบกิจการมีประสิทธิภาพ
สามารถให้ข้อสังเกตข้อเสนอแนะกับสหกรณ์ ในการพัฒนาและปรับปรุงการบริหาร
จัดการสหกรณ์ให้โปร่งใส เข้มแข็ง และอำนวยการประโยชน์ต่อสมาชิกได้อย่างยั่งยืน

การวางแผนตรวจสอบ

รายการ ปริมาณการตรวจสอบ

และช่วงเวลาที่กำหนดการตรวจสอบ

ขึ้นอยู่กับ

ผลการประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายใน

จุดอ่อนที่เกิดจากการควบคุมภายใน

โปรดศึกษาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบ

เรื่อง ข้อสังเกตที่พบจากการตรวจสอบบัญชีสหกรณ์ เกี่ยวกับจุดอ่อนจากการควบคุมภายใน

และคู่มือระบบการควบคุมภายใน

เทคนิคการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวางแผนตรวจสอบ

- ❖ กิจกรรมหลัก เช่น ด้านสินเชื่อ เงินรับฝาก หรือเงินลงทุน ควรวางแผนตรวจสอบทุกเดือน
 - เลือกกลุ่มโครงการใหม่ / กลุ่มที่มีปัญหาในการชำระหนี้ เช่น ลูกหนี้ผิดนัดชำระหนี้ / ปรับโครงสร้างหนี้
 - ปริมาณเงินสูง
 - การกู้ยืม / การฝาก - ถอน ของบุคลากรในสหกรณ์ (กรรมการ / ฝ่ายจัดการ)
 - สมาชิกที่ไม่ได้มีการเคลื่อนไหวมานาน หรือ เคลื่อนไหวถี่
 - สมาชิกที่มีการชำระพิเศษก่อนการเรียกเก็บเงินประจำงวด
 - ช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ เช่น เปลี่ยนผู้รับผิดชอบ / เปลี่ยนแปลงอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ / เงินรับฝาก
- ❖ ตรวจสอบตามข้อสังเกตของกลุ่มผู้ตรวจสอบ เช่น นายทะเบียนสหกรณ์ / ผู้ตรวจการสหกรณ์ / ผู้สอบบัญชี / ผู้ตรวจสอบกิจการ ผู้ตรวจสอบภายใน หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น บปง. / สรรพากร
- ❖ ตรวจสอบรายการเงินยืมทดรอง เงินรอเรียกคืน เงินรอจ่ายคืน เงินรอตรวจสอบ หรือรายการแปลกๆ ที่เกิดขึ้นใหม่
- ❖ ตรวจสอบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่และอาจมีผลกระทบกับสหกรณ์ เช่น ออกกฎ ระเบียบใหม่
- ❖ รายการที่ถูกร้องเรียน / ถูกฟ้องร้องดำเนินคดี

แผนการตรวจสอบ

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบด้าน.....

1. เพื่อ

2. เพื่อ

ความมีอยู่จริง. ความครบถ้วน, ความถูกต้อง,
กรรมสิทธิ์, ภาระผูกพัน, การบันทึกมูลค่า,
การแสดงรายการ, การเปิดเผยข้อมูล

ขอบเขตการตรวจสอบด้าน

1. ตรวจ

2. ตรวจ

ปริมาณที่ตรวจ, ช่วงระยะเวลาที่ตรวจสอบ,
ชนิดเอกสารหลักฐานที่ตรวจ

แนวการตรวจสอบด้าน.....

วิธีการตรวจสอบ

ปริมาณการตรวจสอบ / ระยะเวลาการตรวจสอบ

ชื่อผู้ตรวจ/วันที่ตรวจ

1.

.....

.....

2.

.....

.....

ตัวอย่าง

สหกรณ์..... จำกัด แผนการตรวจสอบ ประจำปี

รายการ	ระยะเวลาการตรวจสอบ											
	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.
การบริหารทั่วไป	←											→
การเงินการบัญชี	←											→
การลงทุน			↔			↔			↔		↔	
สินเชื่อ	←											→
เงินรับฝาก	←											→
หนี้สิน						↔					↔	
ทุนของสหกรณ์		↔					↔				↔	
รายได้	←											→
รายจ่าย	←											→
สารสนเทศ	↔						↔				↔	

ตัวอย่าง

การประเมินผลการควบคุมด้านบัญชี ผู้ตรวจสอบกิจการอาจใช้วิธีการตรวจสอบเอกสารหลักฐาน และการปฏิบัติซ้ำเช่น ตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของเอกสารประกอบการบันทึกบัญชี และตรวจสอบการอนุมัติในเอกสารก่อนการบันทึกบัญชี ตรวจสอบบัญชีคุมยอดและเปรียบเทียบรายละเอียดบัญชีย่อย ทดลองปฏิบัติซ้ำ การบันทึกรายการบัญชีโดยทดลองบันทึกรายการบัญชีในระบบโปรแกรม เพื่อดูว่ารายงานทางการเงินที่ทดลองบันทึกนั้น โปรแกรมระบบบัญชีสามารถบันทึกบัญชีได้ถูกต้อง เป็นไปตามแบบและรายการที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด

ถ้าผลการประเมินการควบคุมด้านบัญชีออกมาว่า สหกรณ์มีระบบการควบคุมด้านบัญชี โดยกำหนดผู้รับผิดชอบเกี่ยวกับการบันทึกบัญชีชัดเจน กำหนดให้มีการอนุมัติรายการทางการเงินโดยผู้มีอำนาจก่อนการบันทึกรายการ มีการตรวจนับ ตรวจสอบเงินสดและยืนยันยอดกันทุกสิ้นวัน การบันทึกบัญชีเป็นปัจจุบัน เป็นไปตามกฎหมาย และระเบียบที่นายทะเบียนสหกรณ์กำหนด เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมที่กำหนดไว้ โดยเคร่งครัด หากสหกรณ์ได้ปฏิบัติตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ถือว่า สหกรณ์มีระบบการควบคุมด้านบัญชี ที่มีประสิทธิภาพ สามารถลดข้อผิดพลาดหรือความเสียหายจากการบันทึกบัญชีไม่ถูกต้อง ไม่เป็นปัจจุบันได้

ผู้ตรวจสอบกิจการอาจไม่จำเป็นต้องวางแผนตรวจสอบเอกสารหลักฐานทุกรายการบัญชี

การควบคุมภายใน
ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

ความเสี่ยงและปัจจัยเสี่ยงด้านระบบสารสนเทศ

การประมวลผลไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน ไม่น่าเชื่อถือ ข้อมูลสูญหาย หรือเสียหาย

ความเสี่ยง (Risk)

ปัจจัยเสี่ยง (Risk Factor)

- ไม่มีการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติ / นโยบายด้านคอมพิวเตอร์
- ไม่มีการกำหนดการใช้งานด้าน User Id และ Password / หรือมีแต่ไม่ปฏิบัติ
- การใช้โปรแกรมบัญชีที่ไม่เหมาะสมรัดกุม / ไม่กำหนดขั้นตอนในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่เป็นลายลักษณ์อักษร
- ไม่มีการสอบทานข้อมูลก่อนการยืนยันข้อมูล อาจมีผลให้ข้อมูลผิดพลาด ไม่ถูกต้อง ไม่ครบถ้วน
- ไม่มีการกำหนดให้มีโปรแกรมควบคุมการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลนำเข้า (Input)
- ไม่มีการสำรองโปรแกรม (Back up) / จัดเก็บข้อมูลที่สำรองไว้ในที่ไม่เหมาะสมหรือไม่ปลอดภัย
- มีบุคคลที่ได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าถึงข้อมูลเกินกว่าหน้าที่ / ผู้ใช้หลายคนสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลส่วนกลางได้
- มีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลในแฟ้มข้อมูลหลักโดยไม่ได้รับอนุญาต เช่น บันทึกรายการที่ไม่ได้รับอนุมัติรายการ / ไม่ได้เกิดจริง
- มีการแทรกแซงการควบคุม เช่น เลี่ยงไปปฏิบัติงานด้วยมือแทนการให้ระบบปฏิบัติงานโดยอัตโนมัติ
- ระบบการทำงานล่าช้า / หยุดชะงัก หรือไม่สามารถเข้าถึงข้อมูล / ไม่สามารถใช้งานได้เมื่อต้องการ
- บุคลากรไม่มีความรู้ ความสามารถ ทักษะเหมาะสมเพียงพอ

คณะกรรมการสหกรณ์ออมทรัพย์ แจ้งความจับ
เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์ตำแหน่งหัวหน้าฝ่ายทะเบียนหุ้น
และคอมพิวเตอร์ หลังตรวจเหตุผิดปกติ
ในการกดรับเงินกู้เพื่อเหตุฉุกเฉินผ่านเครื่องกดเงิน
อัตโนมัติ (ATM) ของสมาชิกสหกรณ์ ผงะตรวจสอบ
ย้อนหลังลักทรัพย์มา 14 ปีวงเงิน 61 ล้านบาทเศษ

เมื่อพบความเสียหายเกิดขึ้น คณะกรรมการดำเนินการฯ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อมูลทางบัญชี, แต่งตั้ง
คณะกรรมการสืบสวนข้อเท็จจริง, แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนวินัยร้ายแรงและสั่งพนักงาน ก่อนมีมติลงโทษไล่ออก
โดยให้ดำเนินคดีอาญาและชดใช้ทางแพ่ง พร้อมเรียกให้ชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากเจ้าตัวและจากผู้ค้ำประกัน
การเข้าปฏิบัติงาน ในข้อหาลักทรัพย์เพื่อดำเนินคดีอาญาให้ถึงที่สุด และคดีทางแพ่งเพื่อชดใช้ความเสียหายที่เกิดขึ้น
ทั้งหมด เมื่อพบความเสียหาย ฝ่ายจัดการ ได้ทำหนังสือแจ้งบริษัทในฐานะผู้ดูแลระบบโปรแกรมให้ระงับสิทธิ์การเข้า
ใช้งานเจ้าหน้าที่คนดังกล่าว พร้อมทำหนังสือแจ้งบริษัท ได้ส่งโปรแกรมเมอร์มาร่วมตรวจสอบข้อมูลของสหกรณ์และ
ประสานความร่วมมือกับสำนักงานสหกรณ์จังหวัด และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ เข้ามาตรวจสอบและให้คำแนะนำ

สรุปสาระสำคัญของระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ และหนังสือกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ด้าน IT

ระเบียบ นทส. มาตรฐานขั้นต่ำ ฯ พ.ศ. 2553	คำถาม (ข้อ)	มาตรฐานการควบคุมภายในที่ดี 5 ด้าน พ.ศ. 2566	คำถาม (ข้อ)	มาตรการสร้างความตระหนักในการกำกับ ควบคุมและสอบทาน 8 ด้าน พ.ศ. 2568
ข้อที่ 1 มีนโยบายหรือระเบียบปฏิบัติเป็นลายลักษณ์อักษร	4	ม.1 การควบคุมทางด้านกายภาพ	3	ม.1 แบ่งแยกหน้าที่เพื่อความโปร่งใส
ข้อที่ 2 มีระบบการรักษาความปลอดภัยทางกายภาพที่เพียงพอ	4	ม.2 การควบคุมการเข้าถึงระบบงาน	6	ม.2 กำหนดสิทธิและการเข้าถึงตามบทบาท
ข้อที่ 3 มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบเพียงพอ	13	ม.3 การควบคุมข้อมูลและฐานข้อมูล	7	ม.3 รักษาความปลอดภัยข้อมูลชุดสำรอง
ข้อที่ 4 มีมาตรการการควบคุม พัฒนาหรือเปลี่ยนแปลงแก้ไขที่เพียงพอ	14	ม.4 ควบคุม กำกับ และติดตาม	3	ม.4 ติดตามและประเมินผล
ข้อที่ 5 มีและควบคุมดูแลเอกสารสนับสนุนการปฏิบัติงาน	5	ม.5 ผลักดันสมาชิกตรวจสอบข้อมูล	5	ม.5 เสริมความรู้ วินัยด้านดิจิทัล และบทลงโทษ
ข้อที่ 6 ต้องสามารถเข้าถึงและนำข้อมูลออกจากฐานข้อมูลแบบเข้าใจได้	4			ม.6 ปฏิบัติงานกับผู้ให้บริการโปรแกรม
ข้อที่ 7 มีการสำรองข้อมูล รวมทั้งดูแลรักษาข้อมูลชุดสำรองให้ปลอดภัย	11			ม.7 ประเมินความเสี่ยง สร้างความปลอดภัยด้าน IT
ข้อที่ 8 ต้องจัดให้มีหลักเกณฑ์การคัดเลือกและพิจารณาความเหมาะสม ของผู้ให้บริการโปรแกรมซึ่งเป็นบุคคลภายนอก ให้ปฏิบัติตามระเบียบ	6			ม.8 กำหนดช่องทางการร้องเรียน /ทุจริตภายในสหกรณ์
ข้อที่ 9 จัดให้มีมาตรการตรวจสอบคอมพิวเตอร์โดยหน่วยงานภายใน / ภายนอก เพื่อตรวจสอบความเสี่ยงด้าน IT ทุกประเภทที่อาจเกิดขึ้นได้	2			
รวมจำนวนข้อคำถามตามแบบประเมินด้าน IT	63		24	

การควบคุมด้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT)

ตามระเบียบนายทะเบียนสหกรณ์ ว่าด้วยมาตรฐานขั้นต่ำ
ในการควบคุมภายในและการรักษาความปลอดภัย
สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่ใช้โปรแกรม
ระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ประมวลผลข้อมูล พ.ศ.2553

“มาตรฐานขั้นต่ำในการควบคุมภายในและการ
รักษาความปลอดภัยสำหรับสหกรณ์และกลุ่ม
เกษตรกรที่ใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์
ประมวลผลข้อมูล”

“ ป้องกันความเสี่ยงเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ

ในการดำเนินงานของสหกรณ์ โดย กำหนดมาตรฐานการควบคุมภายในขั้นต่ำ 9 ข้อ”

“ความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ” (Information Technology risk : IT risk)

เป็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งจะมีผลกระทบต่อระบบหรือ
การปฏิบัติงานของสหกรณ์ รวมถึงความเสี่ยงที่เกิดจากภัยคุกคามทาง ไซเบอร์ (cyber threats)

ลำดับที่	เอกสารแจก	ระดับการควบคุม			
		N/A	น้อย	ปานกลาง	มาก
	ระเบียบข้อที่ 1 จัดให้มีนโยบายหรือระเบียบปฏิบัติในการควบคุมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรที่เป็นลายลักษณ์อักษร	การควบคุม ไม่สอดคล้อง กับสหกรณ์	ไม่มีการ ควบคุมอย่าง เป็นทางการ	การควบคุม ไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ	การควบคุม เหมาะสม ทำต่อเนื่อง
1.1	มีการกำหนดนโยบายหรือระเบียบปฏิบัติในการควบคุมการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ชัดเจนและเป็นลายลักษณ์อักษร	☐	☐	☐	☐
1.2	มีการสื่อสารเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในสหกรณ์ให้ทราบทั่วกัน	☐	☐	☐	☐
1.3	มีการจัดฝึกอบรมเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศให้พนักงานเกิดความตระหนักและเข้าใจอย่างต่อเนื่อง	☐	☐	☐	☐
1.4	มีกระบวนการติดตามการถือปฏิบัติตามนโยบายเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของภายในสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ	☐	☐	☐	☐

ที่ กษ ๐๔๐๔/ว ๔๑

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
เทเวศร์ กทม. ๑๐๖๐๐

๒๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

เรื่อง มาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ สำหรับสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร
เรียน ประธานกรรมการสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร

5

มาตรการการควบคุมภายในที่ดีด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ

มาตรการที่ 1 การควบคุมทางด้านกายภาพ

- จัดให้มีระบบรักษาความปลอดภัยทางด้านกายภาพที่เพียงพอ เพื่อป้องกันไม่ให้บุคคลที่ไม่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าถึงอุปกรณ์ที่สำคัญ

มาตรการที่ 2 การควบคุมการเข้าถึงระบบงาน

- จัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลฯ เพื่อป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เข้าถึง ใช้ ประโยชน์หรือแก้ไขเปลี่ยนแปลง ข้อมูลหรือระบบได้

มาตรการที่ 3 การควบคุมข้อมูลและฐานข้อมูล

- ควบคุมการเข้าถึงข้อมูลและฐานข้อมูลในระบบคอมพิวเตอร์ ตลอดจนมาตรการควบคุมการเปลี่ยนแปลง แก้ไขข้อมูล

มาตรการที่ 4 การควบคุม กำกับ และติดตาม

- ควบคุม กำกับ และติดตาม การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามนโยบายหรือระเบียบที่กำหนดอย่างสม่ำเสมอโดยเคร่งครัด

มาตรการที่ 5 ผลักดันสมาชิกให้มีความสำคัญกับการตรวจสอบข้อมูลเรทำธุรกรรมของตนเองกับสหกรณ์

- พัฒนาระบบที่สมาชิกสามารถตรวจสอบข้อมูลการทำธุรกรรมของสมาชิกกับสหกรณ์ได้แบบทันทีและตลอดเวลา

เอกสารแจก

การตรวจประเมินประสิทธิภาพ

การควบคุมภายใน

ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

แบบตรวจประเมินประสิทธิภาพการควบคุมภายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์)

รายการ	ระดับการควบคุม
<u>มาตรการที่ 1 การควบคุมทางด้านกายภาพ</u> : สหกรณ์ต้องจัดให้มีระบบการรักษาความปลอดภัยทางด้านกายภาพที่เพียงพอแก่การป้องกันมิให้บุคคลที่ไม่มีอำนาจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้าถึงอุปกรณ์ที่สำคัญ	
1. สถานที่ควบคุมอุปกรณ์คอมพิวเตอร์แม่ข่ายสามารถป้องกันการเข้าถึงจากบุคคลที่ไม่มีหน้าที่	
o ใช้ระบบ Cloud Server / อยู่ในห้องควบคุม Server มีการปิดล็อกป้องกัน	มาก
o อยู่ในห้องควบคุม Server แต่ไม่ปิดล็อก หรืออยู่ในห้องทำงานของผู้ที่ได้รับมอบหมาย	ปานกลาง
o อยู่ที่โต๊ะทำงานของผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ควบคุมดูแล ภายในห้องทำงานส่วนรวม	น้อย
o อยู่ในพื้นที่ของห้องทำงานส่วนรวมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์	ไม่มีการควบคุม
2. ลักษณะของพื้นที่ที่สามารถควบคุมและจำกัดการเข้าถึงคอมพิวเตอร์แม่ข่าย	
o ใช้ระบบ Cloud Server / เข้าถึงพื้นที่ควบคุมได้เฉพาะบุคคลที่ได้รับมอบหมายหรือได้รับอนุญาตเท่านั้น	มาก
o บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงพื้นที่ควบคุมได้เป็นบางส่วน	ปานกลาง
o บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงได้เป็นจำนวนมาก	น้อย
o บุคคลทั่วไปสามารถเข้าถึงได้ทุกคน	ไม่มีการควบคุม
3. การอนุมัติให้บุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องเข้าถึงคอมพิวเตอร์แม่ข่ายโดยผู้มีอำนาจ	
o ใช้ระบบ Cloud Server / มีการอนุมัติ เป็นลายลักษณ์อักษร	มาก
o มีการอนุมัติ แต่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร (ควรเป็นลายลักษณ์อักษร แนะนำ 2 คน ผจก.และรักษาการ ผจก.)	ปานกลาง
o ไม่มีการอนุมัติ	ไม่มีการควบคุม

IMPORTANT

ที่ กษ ๐๔๐๔/ว ๑๓๘

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์
تهเวศร์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๙ พฤษภาคม ๒๕๖๘

เรื่อง มาตรการสร้างความตระหนักในการกำกับควบคุมและสอบทานระบบการควบคุมภายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัย

เรียน ประธานกรรมการสหกรณ์ และกลุ่มเกษตรกร

NEW!

ทำไม ? ถึงต้องมีหนังสือฉบับนี้

ด้วยสถานการณ์การทุจริตด้านสารสนเทศทางบัญชี (Accounting Information System : AIS)

เกิดจากการแก้ไข ลบ ปกปิด รายการบัญชีเพื่อยักยอรายการเงินฝาก เบิกถอนเงินฝาก หรือเพิ่มจำนวนเงินกู้ของสมาชิกเกินกว่าความเป็นจริง โดยผู้ไม่มีสิทธิ์เข้าถึงระบบ และไม่ได้รับอนุญาตจากผู้มีอำนาจ จากการใช้สิทธิ์ของผู้มีอำนาจโดยมิชอบ หรือการทำธุรกรรมเงินสดโดยไม่ได้รับอนุญาต โดยปลอมแปลงเพื่อโอนเงินเข้าบัญชีบุคคลอื่นหรือตนเองหรือรับฝากเงินสมาชิกโดยไม่บันทึกบัญชี หรือบันทึกแล้วลบรายการออกจากบัญชีโดยไม่มีอำนาจกระทำ รวมทั้งการเข้าระบบโปรแกรมเพื่อแก้ไข ลบการบันทึกรายการบัญชีอย่างไร้ร่องรอย กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ในฐานะหน่วยงานที่ตรวจสอบบัญชีและให้คำแนะนำด้านการบัญชีที่ดีแก่สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร จึงเห็นความสำคัญในการให้สหกรณ์ปฏิบัติตามหลักเกณฑ์มาตรฐานด้านการบัญชีสารสนเทศที่ดีและให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบเห็นถึงความเสี่ยงและการป้องกันข้อมูลการบัญชีของสหกรณ์ให้ถูกต้องโปร่งใส รวมถึงการป้องกันปัญหาที่ยังคงเกิดขึ้น ได้แก่ การฝ่าฝืนมาตรฐานการควบคุมภายในที่ดีด้านสารสนเทศทางการบัญชี อันเป็นการละเมิด

การเข้าถึงการแก้ไขปรับเปลี่ยนข้อมูล การกระทำผิดโดยเจ้าหน้าที่ของสหกรณ์และหรือบุคคลภายนอกที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมของสหกรณ์โดยไม่ได้รับความเห็นชอบหรือกระทำไปโดยฝ่าฝืนเงื่อนไข ข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์ รวมถึงหลักเกณฑ์ที่นายทะเบียนสหกรณ์และกรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดข้างต้น จึงได้จัดทำมาตรการกำกับติดตามและควบคุมระบบการควบคุมภายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่มีความเสี่ยงและไม่ปลอดภัยโดยให้สหกรณ์พิจารณาสาระสำคัญเพื่อเสริมสร้างระบบการควบคุมภายในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อป้องกันความเสี่ยงและเกิดความปลอดภัยจากการใช้โปรแกรมระบบบัญชีคอมพิวเตอร์ที่พัฒนาขึ้นเองหรือจัดจ้างผู้ให้บริการภายนอก โดยให้สหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรกำกับ กวดขัน ตรวจสอบ ควบคุมการปฏิบัติให้เป็นไปตามข้อบังคับ ระเบียบสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร และมาตรการหลักเกณฑ์ที่ปลอดภัยทางสารสนเทศที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์กำหนดให้เกิดความรัดกุมยิ่งขึ้น ซึ่งมีสาระสำคัญภายใต้กรอบ “มาตรการ ๘ ประการ” ดังต่อไปนี้

แนวทางการตรวจสอบ (เทคนิคผู้บรรยาย)

ต้องรู้จักจริง... รู้เขา รู้เรา รอบ 100 ครั้ง ชนะ 100 ครั้ง

ต้องทดสอบ... การควบคุมภายใน อย่าเชื่อ...ในสิ่งที่เห็น

ต้องวิเคราะห์... งบทดลอง / งบการเงิน / ประमाणการของสหกรณ์

ต้องเอ๊ะ... ทำไม เพราะอะไร สาเหตุใด ทำเพื่อใคร เสียหายมากมัย ?

ต้องเจาะลึก... สิ่งที่สงสัย ไม่รู้ต้องถาม สัญญาณเตือนพบอะไร ใครได้ประโยชน์

❤ ต้องตรวจสอบ... โดยเลือกใช้เทคนิคให้เหมาะสม
ตา ดู หู ฟัง สมอง คิด ปาก ถาม มือ ทำ เท้า เดิน จมูกดม ใจเป็นธรรม

จะตรวจสอบ...จะรายงาน

อย่างไร ?

ขอขอบคุณทุกท่าน...ที่มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้มแข็ง
ให้กับขบวนการสหกรณ์ ด้วยการเป็น..ผู้ตรวจสอบกิจการสหกรณ์

แม้จะยังไม่เชี่ยวชาญในวันนี้

แต่ความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์การตรวจสอบ
จะช่วยให้ทุกท่านเป็น

ผู้ตรวจสอบกิจการมืออาชีพ

จงพัฒนาตัวเองให้มาก
เพราะตัวคุณ
คือทรัพย์สินที่มี
ค่ามากที่สุด
ของคุณเอง

– Warren Buffet –

(มหาเศรษฐี , นักลงทุน)

“เพราะแสงตา มีใช้เพราะรอยยิ้ม
เพราะเสียงวาทะ มีใช้เพราะโอกาส
เพราะสามารถ มีใช้เพราะโชคช่วย
ตั้งแต่วันแล้ว **ลิขิตฟ้าหรือจะสู้มานะตน**”

สงเน้ง

สาธุ

